

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

Zaključna projektna naloga

VPLIV GOSPODARSKO-FINANČNE
KRIZE NA POSLOVANJE PODJETJA

Jana Potočnik

Koper, 2013

Mentor: viš. pred. mag. Mateja Jerman

POVZETEK

V zaključni projektni nalogi je obravnavan vpliv gospodarsko-finančne krize na poslovanje podjetja iz sektorja gradbeništvo. V teoretičnem delu so predstavljena teoretična izhodišča, povezana z vplivom finančno-gospodarske krize na Slovenijo, na bruto domači proizvod, na poslovanje podjetij, s poudarkom na vplivu finančno-gospodarske krize na poslovanje podjetij v sektorju gradbeništvo. Predstavljena so tudi teoretična izhodišča, povezana z analizo računovodskih izkazov. V analitičnem delu naloge pa je na podlagi analize poslovanja podjetja v obdobju pred krizo, tj. od leta 2007, in pa v času krize, do konca leta 2011, ugotovljen vpliv gospodarsko-finančne krize na poslovanje izbranega podjetja. Vpliv krize je zelo pomemben, predvsem v letu 2011. Ugotovitve kažejo, da je imel prevelik delež dolžniškega financiranja pomemben vpliv na celotno poslovanje podjetja.

Ključne besede: gospodarsko-finančna kriza, podjetja, gradbeništvo, analiza, računovodski izkazi.

SUMMARY

The final project paper addresses the impact of the economic and financial crisis on business performance in the construction sector. The theoretical part of the paper presents the theoretical background related to the impact of the financial and economic crisis in Slovenia, the gross domestic product, the business performance of companies, with an emphasis on the impact of the financial and economic crisis on the business performance of companies in the construction sector. It also presents the theoretical background related to the analysis of financial statements. In the analytical part of the final project paper based on the analysis of the selected company during the period before the crisis, ie. from 2007 to the end of 2011, ie. in times of the crisis, has revealed the impact of the economic and financial crisis on the bussines performance of the company. The impact is very powerful, especially in 2011. The findings of the analysis show, that the excessive debt ratio of the analyzed company, had a strong impact on the entire business.

Key words: economic and financial crisis, companies, construction industry, analysis, financial statements.

UDK: 338.124.4:330(043.2)

ZAHVALA

Najlepše se za vso pomoč pri izdelavi zaključne naloge, za vse svetovanje in spodbudo, zahvaljujem mentorici, viš. pred. mag. Mateji Jerman.

Iskreno se zahvaljujem svoji družini za podporo, ki so mi jo nudili skozi celotni študij. Posebej bi se rada zahvalila še svojemu partnerju, ki mi je bil ves čas študija v veliko pomoč in spodbudo.

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč	1
1.2	Namen in cilji zaključne projektne naloge	2
1.3	Metode za doseganje ciljev zaključne projektne naloge	2
1.4	Predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema	2
2	Finančno-gospodarska kriza	3
2.1	Gospodarsko-finančna kriza v Sloveniji	4
2.1.1	Vpliv gospodarsko-finančne krize na bruto domači proizvod v letih od 2007 do 2011	4
2.1.2	Vpliv gospodarsko-finančne krize na slovenska podjetja v letih 2007–2011 ..	6
2.2	Gospodarsko-finančna kriza v slovenskem gradbeništvu	9
3	Analiza računovodskih izkazov	14
3.1	Navpična analiza	16
3.2	Vodoravna analiza ali analiza računovodskih izkazov v času	16
3.3	Analiza s kazalniki	17
3.3.1	Kazalniki stanja financiranja	17
3.3.2	Kazalniki stanja investiranja	18
3.3.3	Kazalniki plačilne sposobnosti	19
3.3.4	Kazalniki obračanja	21
3.3.5	Kazalniki gospodarnosti	22
3.3.6	Kazalniki dobičkonosnosti	23
4	Analiza vpliva gospodarsko-finančne krize na poslovanje podjetja Energoplan, d.d.	25
4.1	Predstavitev podjetja Energoplan, d.d.	25
4.2	Analiza poslovanja podjetja Energoplan, d.d., v obdobju od leta 2007 do leta 2011	26
4.2.1	Navpična analiza	26
4.2.2	Vodoravna analiza ali analiza računovodskih izkazov v času	30
4.2.3	Analiza s kazalniki	35
4.2.4	Ugotovitve analize	44
5	Sklep	47
	Literatura	49
	Priloge	51

PREGLEDNICE

Preglednica 1: Vpliv finančno-gospodarske krize na poslovanje slovenskih podjetij	8
Preglednica 2: Navpična analiza bilance stanja podjetja Energoplan, d.d.	28
Preglednica 3: Navpična analiza izkaza poslovnega izida podjetja Energoplan, d.d.....	30
Preglednica 4: Delež kapitala v financiranju.....	35
Preglednica 5: Delež dolgov v financiranju	36
Preglednica 6: Delež dolgov v financiranju dejavnosti gradnja stanovanjskih in nestanovanjskih stavb.....	37
Preglednica 7: Delež trajnega in dolgoročnega financiranja.....	37
Preglednica 8: Delež kratkoročnega financiranja.....	38
Preglednica 9: Delež dolgoročnih sredstev	38
Preglednica 10: Delež kratkoročnih sredstev	39
Preglednica 11: Trajno in dolgoročno financiranje dolgoročnih sredstev	39
Preglednica 12: Kratkoročno pokritje kratkoročnih obveznosti (kratkoročni koeficient) na dan 31. 12. izbranega leta.....	40
Preglednica 13: Pospešeni koeficient na dan 31. 12. izbranega leta	40
Preglednica 14: Hitri koeficient na dan 31. 12. izbranega leta.....	40
Preglednica 15: Gospodarnost poslovanja	41
Preglednica 16: Celotna gospodarnost	41
Preglednica 17: Čista dobičkonosnost sredstev	42
Preglednica 18: Čista dobičkonosnost sredstev dejavnosti gradnja stanovanjskih in nestanovanjskih stavb.....	42
Preglednica 19: Čista dobičkonosnost kapitala.....	43
Preglednica 20: Čista dobičkonosnost kapitala dejavnosti gradnja stanovanjskih in nestanovanjskih stavb.....	43
Preglednica 21: Čista dobičkonosnost prihodkov	44

KRAJŠAVE

UMAR	Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj
RS	Republika Slovenija
AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
SRS	Slovenski računovodski standardi
GZS	Gospodarska zbornica Slovenije
oz.	oziroma
tj.	to je
d.o.o.	družba z omejeno odgovornostjo
d.d.	delniška družba
SURS	Statistični urad RS

1 UVOD

1.1 Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč

Gospodarska kriza je stanje v gospodarstvu, v katerem prihaja do velikih sprememb ter negotovosti. Značilnosti gospodarske krize, kot jih je predstavil Štiblar (2008, 106–107), so počasnejša gospodarska rast v svetu, počasna rast svetovne trgovine, padec cen surovin, nižja potrošnja, padec prodaje avtomobilov.

V Sloveniji so se vplivi gospodarsko-finančne krize začeli kazati v letu 2008. V letu 2007, torej leto dni pred učinki krize na Slovenskem, je bila gospodarska rast 6,10 %, investicije v gradbene objekte so se v primerjavi s prejšnjim letom povečale za 20,80 %, investicije v transportno opremo pa za 24,70 %. Dodana vrednost se je najbolj povečala v gradbeništvu, in sicer je bila za 18,70 % višja kot v letu 2006. V letu 2007 je bilo zaposlenih največ oseb po letu 1991; zaposlenih je bilo 649.744 oseb, rast zaposlenosti pa je v primerjavi s prejšnjim letom znašala 2,70 %. Zaposlenost je po dejavnostih najbolj porastla v gradbeništvu, in sicer za 10,80 %, v prometu za 6,40 %, v poslovnih storitvah za 6,30 % in v predelovalnih dejavnostih za 0,70 % (SURS 2012).

V letu 2008 se je gospodarska rast opazno znižala, in sicer je prešla v negativno rast, bruto domači proizvod se je zmanjšal za 3,50 %. Trend nižanja gospodarske rasti se je nadaljeval tudi v letu 2009, ko je bila zabeležena negativna rast bruto domačega proizvoda v višini –7,80 %, v letu 2010 pa je bilo zabeleženo zvišanje bruto domačega proizvoda, in sicer za 1,20 %. V letu 2011 se je bruto domači proizvod ponovno zmanjšal, tokrat za 2,80 %. Dodana vrednost se je v letu 2011 v primerjavi z letom 2010 znižala v večini dejavnosti, najbolj v gradbeništvu, in sicer za 15,50 %, v dejavnostih trgovina, promet in gostinstvo za 1,50 % in v predelovalnih dejavnostih za 2,60 % (SURS 2012).

Vpliv gospodarsko-finančne krize se je najbolj negativno odrazil v panogi gradbeništvo. Vrednost gradbenih del, opravljenih v celotnem letu 2011, je bila v primerjavi z leti, ko je bila dejavnost na vrhuncu, nižja za 50 % (SURS 2012). Gradbeništvo je v Sloveniji tretja največja dejavnost po številu delovno aktivnih prebivalcev. V letu 2011 in letu 2012 je prišlo do objave stečajev največjih slovenskih gradbenih podjetij, kot so SCT, d.d., Vegrad, d.d., Primorje, d.d., Konstruktor VGR, d.o.o., Gradbeno podjetje Bežigrad, d.d., GRADIS Gradbeno podjetje Celje, d.d., Cestno podjetje Maribor, d.o.o., Gradbeno podjetje Grosuplje, d.d. itd. Poleg stečajev je bilo v letu 2011 in 2012 objavljenih tudi nekaj prisilnih poravnav, in sicer sta zahtevek za začetek postopka prisilne poravnave objavili dve večji gradbeni podjetji Energoplan, d.d., in Gradis skupina G, d.d.

1.2 Namen in cilji zaključne projektne naloge

Namen zaključne projektne naloge je preučiti, kako je gospodarsko-finančna kriza vplivala na poslovanje gradbenega podjetja Energoplan, d.d., ter analizirati računovodske izkaze podjetja v obdobju od leta 2007, tj. pred krizo, in do konca leta 2011, tj. v času krize. Zato da bi dosegli temeljni namen zaključne projektne naloge, smo uresničili naslednje cilje:

- na podlagi strokovne in znanstvene literature predstavljamo vpliv gospodarsko-finančne krize na Slovenijo s poudarkom na vplivu krize na slovensko gradbeništvo,
- na podlagi strokovne literature predstavljamo različne metode analize računovodskih izkazov ter definiramo najpomembnejše računovodske kazalnike za presojanje uspešnosti poslovanja podjetja,
- v analitičnem delu analiziramo poslovanje podjetja Energoplan, d.d., v obdobju pred krizo in v času krize in
- na podlagi analize podajamo kritično mnenje o razlogih, ki so podjetje privedli do finančnih težav, in predloge za izboljšave.

1.3 Metode za doseganje ciljev zaključne projektne naloge

Zaključna projektna naloga je razdeljena na teoretični in praktični del. V teoretičnem delu projektne naloge uporabljamo metodo deskripcije, s katero navajamo spoznanja in ugotovitve različnih avtorjev. Za predstavitev vpliva krize na Slovenijo ter slovensko gradbeništvo uporabljamo sekundarne podatke, ki so javno objavljeni preko Statističnega urada Republike Slovenije. Z metodo analize kritično analiziramo pridobljene podatke, z metodo sinteze pa povežemo sklepe ugotovitve teoretičnega poglavja.

Praktični del projektne naloge temelji na analizi poslovanja gradbenega podjetja Energoplan, d.d., v obdobju od leta 2007 do leta 2011. Analiza temelji na temeljnih računovodskih izkazih in računovodskih kazalnikih za presojanje uspešnosti poslovanja podjetja. Uporabljamo podatke iz letnih poročil, ki so javno objavljena preko Agencije za javnopravne evidence in storitve (AJ PES). V zbirki podatkov GVIN smo pridobili podatke o bonitetah podjetja.

1.4 Predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema

Izhajamo iz predpostavke, da objavljeni računovodski izkazi predstavljajo realen in pošten prikaz poslovanja podjetja Energoplan, d.d. Analiza temelji na poslovanju podjetja v obdobju 2007–2011, tj. v času pred krizo in v času krize. Ker bodo vplivi krize na poslovanje podjetja vplivali tudi v nadaljnjih letih, vpliva krize nismo uspeli preveriti in analizirati v celoti. Analizirali smo lahko le vplive krize, ki so razvidni iz zaključnih računovodskih izkazov do leta 2011.

2 FINANČNO-GOSPODARSKA KRIZA

Povod za krizo je bil padec cen nepremičnin v Združenih državah Amerike, ki se je začel sredi leta 2006. Cene nepremičnin so v ZDA do leta 2006 strmo naraščale, predvsem zaradi velikega povpraševanja. Banke so imele veliko likvidnih sredstev, zaradi česar so denar ponujale zelo poceni, v obliki hipotekarnih posojil. Obrestne mere so bile nizke, zaradi česar je bil obrok hipotekarnega posojila ugoden. To je pomenilo, da so lahko ljudje z razmeroma nizkimi mesečnimi prihodki najeli visoko posojilo.

Prvi znaki krize so se pokazali v letu 2007, ko je ob poku hipotekarnega balona v Združenih državah Amerike bankrotirala prva večja hipotekarna ustanova Bearn Stearns. Začetek padanja cen nepremičnin je povzročil začetek finančne krize. Sledil je propad britanske banke Northern Rock, kljub temu da so centralne banke Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Švice in Nemčije v sistem vnašale stotine milijard dolarjev in evrov dodatne likvidnosti.

V septembru leta 2008 je prišlo do stečaja ameriške investicijske banke Lehman Brothers. Kot posledica so borzni indeksi po vsem svetu pomembno padli in v državah razvitega sveta izgubili skoraj polovico najvišjih vrednosti v primerjavi s prejšnjim letom, v državah v razvoju pa je bil padec še večji. Finančni sektor je postal nelikviden in edina rešitev je bila razdolževanje. V nadaljevanju sta propadli še dve izmed skupno petih največjih ameriških investicijskih bank. Zaradi posledic nelikvidnosti in nesolventnosti finančnih ustanov se je kreditiranje svetovnega gospodarstva zelo zmanjšalo (Štiblar 2008, 92–94).

Kriza, ki se je sprva začela kot nepremičninska, se je prenesla na finančne ustanove in nato nazaj v gospodarstvo. Največjo težavo so predstavljala drugorazredna hipotekarna posojila, zaradi katerih je nepremičninski trg lahko tako zrastel. Posojila so bila dana ljudem, ki niso bili kreditno sposobni. Po poku nepremičninskega balona so posojilojemalci ugotovili, da je posojilo večje od njihovih zmožnosti odplačevanja in od tedaj že znižane tržne vrednosti nepremičnine. Zaradi nesposobnosti obročnega odplačevanja hipotekarnih posojil je cena iz njih izvedenih finančnih inštrumentov padla. Finančne institucije, ki so te finančne inštrumente kupovale, so zabeležile visoko izgubo. V izogib nelikvidnosti so se morale dodatno zadolževati na trgu, kjer pa je likvidnosti zmanjkalo. Banke niso bile pripravljene posojati denarja drugim bankam, kljub temu da bi posojila lahko plasirale po visoki obrestni meri, saj je obstajalo preveliko tveganje, da le-teh ne bi nikoli dobile nazaj. Dodatno likvidnost so, kot ukrep za preprečitev zloma celotnega bančnega sistema, nudile centralne banke iz primarne emisije.¹ Banke so prenehale opravljati svoje osnovne vloge kreditiranja (Štiblar 2008, 92–94).

---

¹ Banke so viške likvidnosti deponirale v centralne banke, ki so te viške sredstev deponirale naprej drugim poslovnim bankam kot posojila.

2.1 Gospodarsko-finančna kriza v Sloveniji

V zadnjih nekaj letih je poslabšanje gospodarskega stanja povzročilo (Štiblar 2008, 137):

- rast zunanjega bruto in neto dolga do tujine, predvsem zaradi posojil za vlaganje v tuje vrednostne papirje in njihovo servisiranje;
- preveliko število posojil, danih tudi za rast slovenskega nepremičninskega balona, ki je povzročilo razmerje 1:6 med posojili in depoziti v bankah;
- nižje depozitne obrestne mere, kar je povzročilo, da so prebivalci prihranke vložili v nepremičninski trg.

Negativni vplivi krize na Slovenijo od zunaj (Štiblar 2008, 139–140):

- obrestne mere, po katerih banke najemajo denar, so se zaradi večjega tveganja in pomanjkanja likvidnosti povečale, posledično pa so se povečale obrestne mere, po katerih banka naprej posoja denar v gospodarstvo;
- padec slovenskega izvoza zaradi recesije v drugih razvitih državah, ki so bile večje uvoznice slovenskega blaga in storitev;
- velike tuje banke so prispevale k ugodnejšim pogojem za pridobivanje posojil s posojanjem ugodnejših finančnih virov svojim hčerinskim družbam v Sloveniji. Domače banke so se pospešeno zadolževale, ker so želele ostati konkurenčne. Bančna posojila so nekaj časa rastla hitreje kot domači depoziti. V primeru likvidnostnih težav tujih bank so le-te najprej reševale sebe in zahtevale vračilo posojil, danih hčerinskim družbam. Posledično so imele te banke nizko likvidnost. Nevarnost bega likvidnosti iz bank v Sloveniji je pretila z naslova dviga depozitov s strani varčevalcev in s prekinitvijo posojil iz tujine zaradi likvidnostnih težav tujih bank posojilodajalk.

2.1.1 Vpliv gospodarsko-finančne krize na bruto domači proizvod v letih od 2007 do 2011

V letu 2007 je bila gospodarska rast v primerjavi z letom 2006 4,7%, kar je predstavljalo najvišjo gospodarsko rast od leta 1991. Bruto domači proizvod v tekočih cenah je znašal 33.542 milijonov EUR, kar je za 10,2 % več kot v letu 2006. Ta znesek je predstavljal 16.616 EUR na prebivalca, kar predstavlja povišanje za 9,6 %. Glavni dejavnik gospodarske rasti je bil izvoz blaga in storitev, ki se je v primerjavi s predhodnim letom povečal za 13 %, kar je h gospodarski rasti prispevalo 8,8 %. Uvoz se je realno povečal bolj kot izvoz, in sicer za 14,1 % v primerjavi z letom 2006, zato je zaključno stanje menjave s tujino na gospodarsko rast vplivalo negativno, za 0,9 %. Izdatki za končno potrošnjo so se v primerjavi z letom 2006 v letu 2007 povečali za 2,7 %. Dodana vrednost se je najbolj povečala v gradbeništvu, in sicer se je v primerjavi z letom 2006 povečala za 18,7 % (SURS 2012).

Bruto domači proizvod se je v letu 2008 v primerjavi z letom 2007 povečal za 3,5 %, kar predstavlja nižjo rast kot v letu 2007. V tekočih cenah se je bruto domači proizvod povečal za 7,7 % in je dosegel vrednost 37.126 milijonov EUR, kar predstavlja 18.196 EUR na

prebivalca. Izvoz blaga se je leta 2008 v primerjavi s predhodnim letom zmanjšal za 9,4 % in s tem največ prispeval k negativni gospodarski rasti v četrtem četrletju leta 2008. Prav tako se je zmanjšala vrednost uvoza blaga, in sicer za 7,3 %. Realno so se zmanjšale tudi investicije v osnovna sredstva – za 5,3 %. Negativna rast je bila predvsem pri investicijah v gradbene objekte, in sicer 5,5 %, v stroje in opremo 6,1 %, najbolj pa so se zmanjšale investicije v osebna vozila, kar za 20,4 %. Izdatki za končno potrošnjo so se v letu 2008 povečali za 2,6 %, kar je približno ista raven kot v letu 2007 (SURS 2012).

V letu 2009 se je bruto domači proizvod realno zmanjšal za 7,8 %; v tekočih cenah je znašal 34.894 milijonov EUR, kar je predstavljalo 17.092 EUR na prebivalca. Izvoz blaga in storitev se je v letu 2009 v primerjavi z letom 2008 v prvem četrletju znižal za 19,7 %, v drugem četrletju za 21,5 %, v tretjem za 16,3 % in v četrtem četrletju za 3,6 %. V letu 2009 se je izvoz blaga in storitev na letni ravni zmanjšal za 15,6 %. Uvoz blaga in storitev se je v primerjavi z letom 2008 zmanjšal za 17,9 %. Investicije so se v letu 2009 močno zmanjševale, in sicer za 30,2 %. Izdatki gospodinjstev za končno potrošnjo so se znižali za 1,4 %, izdatki države pa so se v četrtem četrletju leta 2009 znižali za 1,4 %, kar je predstavljalo prvo realno zmanjšanje končnega trošenja države po letu 1992 ter hkrati pomenilo, da so bile v zadnjem četrletju leta 2009 vse kategorije trošenja realno manjše kot v zadnjem četrletju leta 2008. Dodana vrednost se je v letu 2009 v povprečju zmanjšala za 7,9 % (SURS 2012).

Gospodarska rast v letu 2010 je bila 1,2 %, vrednost bruto domačega proizvoda v tekočih cenah je bila 36.061 milijonov EUR oziroma 17.602 EUR na prebivalca. Najpomembnejši dejavnik gospodarske rasti je bilo zunanje povpraševanje, torej izvoz, ki se je v primerjavi z letom 2009 povečal za 7,8 %. Povečal se je tudi uvoz blaga in storitev, in sicer za 6,6 %. Domača potrošnja se je povečala za 0,4 %, končna potrošnja pa za 0,6 %. Investicijska potrošnja se je, predvsem zaradi ustvarjanja zalog, v četrtem četrletju leta 2010 povečala za 4,9 %, vendar se je investiranje v osnovna sredstva še vedno zniževalo, in sicer za 6,7 %. Dodana vrednost se je v letu 2010 zvišala za 1,6 %, k čemur je pripomogla tudi rast neto davkov na proizvode v zadnjem četrletju leta 2010 v višini 4,1 %, kar je bilo prvo zvišanje po skoraj dveh letih realnega zmanjševanja. Dodana vrednost je najbolj narastla v dejavnosti rudarstvo, za 8,7 %, in v pridelovalnih dejavnostih, za 8 %, najbolj pa padla v gradbeništvu, in sicer za 14,4 % (SURS 2012).

Bruto domači proizvod se je v letu 2011 zmanjšal, in sicer za 0,2 %. Ker se je bruto domači proizvod zmanjševal več zaporednih četrletij, je to pomenilo, da se je slovensko gospodarstvo znašlo v recesiji. V tekočih cenah je vrednost bruto domačega proizvoda znašala 35.639 milijonov EUR oziroma 17.396 EUR na prebivalca. Zunanje povpraševanje je v četrtem četrletju leta 2011 pozitivno vplivalo na gospodarsko rast, vendar je bilo povpraševanje postopno šibkejše. V zadnjem četrletju leta 2011 je bil izvoz blaga in storitev za 3 % višji kot v zadnjem četrletju 2010, kar pa je predstavljalo bistveno nižjo stopnjo rasti, kot je bila zabeležena v drugi polovici leta 2010 in 2011. Domača potrošnja se je v letu 2011

izrazito zmanjšala, in sicer za 1,6 %, končna potrošnja pa za 0,4 %. Dodana vrednost se je najbolj zmanjšala v dejavnosti gradbeništvo, za 20,3 %, najbolj pa je narastla v predelovalnih dejavnostih, in sicer za 2,9 % (SURs 2012).

2.1.2 Vpliv gospodarsko-finančne krize na slovenska podjetja v letih 2007–2011

V letu 2007 je bilo zaznati nadaljevanje trenda naraščanja števila podjetij, in sicer za 4,7 % v primerjavi s prejšnjim letom. Skupno je bilo evidentiranih 105.272 podjetij, od tega 40,1 % pravnih oseb in 59,9 % fizičnih oseb. Prevladovali so samostojni podjetniki, katerih je bilo v letu 2007 58,1 %, in družbe z omejeno odgovornostjo, katerih je bilo 35,9 %. Skupaj sta ti dve pravnoorganizacijski obliki predstavljali 94 % vseh podjetij. Najštevilčnejša podjetja so se v letu 2007 ukvarjala s poslovanjem z nepremičninami, najemanjem in poslovnimi storitvami, in sicer 24,4 % vseh podjetij. 22,4 % podjetij se je ukvarjalo z dejavnostjo trgovina in popravila motornih vozil, z gradbeništvom 17,5 % in s predelovalnimi dejavnostmi 17,3 % vseh podjetij. Skupna zaposlenost v letu 2007 je znašala 959.600, kar je za 2,7 % več kot v letu 2006. Skupni prihodek vseh podjetij je znašal 79.763 milijonov EUR. Nominalna rast bruto investicij se je v primerjavi z letom 2006 povečala za 15,2 %. Največ vlaganj je bilo v gradbene objekte, in sicer 50,6 %, sledile so investicije v stroje, opremo in prometna sredstva ter gojena naravna sredstva v skupni višini 46,0 %. Povprečna stopnja inflacije je bila 3,6 % (SURs 2012).

V letu 2008 je bilo v Sloveniji evidentiranih 152.541 podjetij. Največ podjetij se je v letu 2008 ukvarjalo z dejavnostjo trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil, in sicer 15,5 %, tem so sledila podjetja s področja gradbeništva s 13,8 %. V letu 2008 je bilo skupno število zaposlenih oseb 881.598. Skupni prihodek vseh podjetij je znašal 95.786 milijonov EUR, kar je v primerjavi z letom 2007 za 16.023 milijonov EUR več – rast prihodkov za 20,09 %. Nominalna rast bruto investicij se je v primerjavi z letom 2008 povečala za več kot 8 %. Tudi v letu 2008 je bilo največ vlaganj v gradbene objekte, in sicer so investicije v gradbena dela obsegale skoraj 53 % celotne strukture investicij. Povprečna letna stopnja inflacije je znašala 5,7 % (SURs 2012).

V letu 2009 je bilo v Sloveniji evidentiranih 160.931 podjetij, kar je bilo za 5,5 % več kot v letu 2008. Največ podjetij v letu 2009 se je ukvarjalo z dejavnostjo trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil, in sicer 15,3 %, sledila so podjetja s področja strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti s 14,0 % in podjetja s področja gradbene dejavnosti s 13,7 %. V letu 2009 je bilo skupno število zaposlenih oseb 864.347. Skupni prihodki podjetij v letu 2009 so znašali 83.060 milijonov EUR. Skupni prihodek podjetij se je v primerjavi z letom 2008 znižal za 12.726 milijonov EUR oz. za 15,32 %. Prihodki so bili leta 2009 kljub krizi višji kot v letu 2007, in sicer za 3.297 milijonov EUR oz. za 4,13 %. Število podjetij je v letu 2009 sicer narastlo za 5,5 %, vendar pa je bilo število zaposlenih oseb 864.347, kar je 17.251 zaposlenih oseb manj oz. znižanje za 1,96 % v primerjavi z letom 2008. Prihodek je najbolj

upadel v kmetijstvu, predelovalnih dejavnostih in v gradbeništvu. V letu 2009 so podjetja, družbe in organizacije ustvarile za 5.400 milijonov EUR bruto investicij, kar predstavlja za 19 % manj investicij v primerjavi z letom 2008. Povprečna stopnja inflacije je znašala 0,9 %. Največji delež investicij so predstavljala gradbena dela, in sicer 53 % (SURS 2012).

Iz statističnih podatkov lahko ugotovimo vplive finančno-gospodarske krize na naslednjih področjih: skupna vsota vseh prihodkov poslovanja podjetij se je v letu 2009, v primerjavi z letom 2008, znatno znižala, narastla pa je stopnja brezposelnosti, in to kljub temu da se je število podjetij nekoliko povečalo. To pomeni, da so obstoječa podjetja zaposlovala manjše število ljudi. Opozoriti je treba na podatek, da je bilo v letu 2009 zabeleženo večje število prihodkov podjetij kot v letu 2007. Kljub temu da se je odstotek investicij v primerjavi z letom 2008 v letu 2009 znižal, je bil največji delež investicij še vedno prisoten v gradbeništvu. V Sloveniji se je leta 2009 še vedno precej gradilo.

V letu 2010 je bilo v Sloveniji evidentiranih 165.959 podjetij, kar je za 3,1 % več kot v letu 2009. Tudi v letu 2010 se je največ podjetij ukvarjalo z dejavnostjo trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil, sledila pa so podjetja s področja strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti. V letu 2010 je bilo zaposlenih 842.159 oseb. Največ oseb so zaposlovala podjetja v predelovalnih dejavnostih, in sicer 23,7 %, sledila so podjetja v dejavnosti trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil s 14,0 %, gradbeništvu z 9,8 % in izobraževanje s 7,7 %. Skupni prihodek podjetij je v letu 2010 znašal 86.705 milijonov EUR. Največji prihodek so prikazovala podjetja z dejavnostjo trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil, in sicer 27.296 milijonov EUR, sledila so podjetja s področja predelovalne dejavnosti z 22.834 milijoni EUR. Skupni prihodek podjetij se je v primerjavi z letom 2009 povečal za 4,2 %, v primerjavi z letom 2008 pa znižal za 9.081 milijonov EUR oz. za 10,47 %. Podjetja, družbe in organizacije so v letu 2010 ustvarili za 4.700 milijonov EUR bruto investicij, kar je za 13 % manj kot v letu 2009, za 30,16 % manj kot v letu 2008 in za 24,37 % manj kot v letu 2007. Povprečna stopnja inflacije je bila v letu 2010 1,8%. Tudi v letu 2010 so največji delež obsegale investicije v gradbena dela, in sicer 50 %, 44 % investicijskih sredstev pa je bilo vloženi v stroje, opremo in prometna sredstva ter gojena naravna sredstva (SURS 2012).

Tudi v letu 2010 je, tako kot v letu 2009 in v letu 2008, zaznati rast števila novoustanovljenih podjetij. Iz statističnih podatkov je razvidno, da se je skupni prihodek vseh podjetij v primerjavi z letom 2009 povečal. Vpliv finančno-gospodarske krize v letu 2010 je najbolj opazen na področju znižanja investicij. Podjetja so namreč vse manj investirala v nove projekte.

Služba vlade Republike Slovenije za razvoj in evropske zadeve je že konec leta 2008, kot odgovor na finančno-gospodarsko krizo, ki je zajela cel svet, ustanovila t. i. krizno skupino ključnih ministrov za aktiven boj proti krizi. Prvi del ukrepov za ublažitev finančno-gospodarske krize je bil sprejet v decembru 2008 in je bil usmerjen v povečanje likvidnosti v bančnem sistemu, zagotavljanje dodatnih spodbud gospodarstvu, zmanjševanje javne porabe

in ohranjanje delovnih mest. Drugi sveženj ukrepov je bil sprejet v februarju 2009, ukrepi so bili usmerjeni na področje financ in likvidnosti podjetij, na področje trga dela, področje socialne varnosti, v spodbujanje trajnostnega razvoja ter v izboljšanje koriščenja kohezijskih sredstev (Služba Vlade RS za razvoj in evropske zadeve 2012).

Podatke iz letnih poročil za leto 2011 je Agenciji za javnopravne evidence in storitve (AJ PES) predložilo 57.798 družb in 73.072 majhnih podjetnikov, tj. samostojnih podjetnikov posameznikov. Podjetja so ustvarila za 78.630 milijonov EUR prihodkov in izkazala za 457 milijonov EUR neto čistega dobička. Največ neto čiste izgube so prikazale družbe iz finančne in zavarovalniške dejavnosti, katerih neto izguba se je v primerjavi z letom 2010 povečala za 131 %. Sledile so družbe s področja gradbeništva s 173 milijoni EUR izgube in s področja gostinstva s 70 milijoni EUR neto čiste izgube. Največ neto čistega dobička so prikazale družbe s področja predelovalnih dejavnosti, in sicer 542 milijonov EUR, in s področja dejavnosti trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil z 284 milijoni EUR dobička. Zadnje družbe so najbolj povečale neto čisti dobiček, in sicer za 130 % (AJ PES 2012a).

V preglednici 1 je povzetek pomembnejših sprememb poslovanja slovenskih podjetij v obdobju od leta 2007 do leta 2011. Opazimo lahko, da se je število podjetij ves čas povečevalo. Kljub vedno večjemu številu delujočih podjetij pa se je število zaposlenih z izjemo leta 2008 zmanjševalo. V letu 2011 je bilo v Sloveniji manj zaposlenih prebivalcev kot v letu 2007. Skupni prihodek podjetij je v letu 2008, v primerjavi z letom 2007, močno narastel, nato pa se je od leta 2009 do leta 2011 močno znižal. Skupni prihodek podjetij je bil v letu 2011 nižji kot v letu 2007, tj. pred krizo.

Preglednica 1: Vpliv finančno-gospodarske krize na poslovanje slovenskih podjetij

	2007	2008	2009	2010	2011
Število podjetij	105.272	152.541	160.931	165.959	185.585
Število zaposlenih	852.879	881.598	864.347	842.159	823.966
Skupni prihodek podjetij	79.763 mio EUR	95.786 mio EUR	83.060 mio EUR	86.705 mio EUR	78.630 mio EUR
Bruto investicije	6.214 mio EUR	6.731 mio EUR	5.400 mio EUR	4.700 mio EUR	4.197 mio EUR

Vir: SURS 2012.

V letu 2011 je bilo uvedenih 574 stečajnih postopkov gospodarskih družb, kar je za 32 % več kot v letu 2010, 42 prisilnih poravnjav, kar je za 17 % več kot v letu 2010, s poslovanjem pa je prenehalo 3.957 družb, kar je za 1 % manj kot v letu 2010. Razmere v slovenskem finančnem sektorju so se v letu 2011 zaostriale. Obseg posojil slovenskih bank se je pomembno znižal. Posojila bank so najpomembnejši vir financiranja slovenskega gospodarstva. Stanje v slovenskem finančnem sistemu je pomembno prispevalo k nižanju gospodarske aktivnosti v Sloveniji. Poleg Slovenije sta v letu 2011 večji realni upad bruto domačega proizvoda beležili le še dve državi v Evropski uniji, to sta bili Grčija in Portugalska (UMAR 2012).

Kot odgovor na gospodarsko-finančno krizo so morale države sprejeti določene ukrepe. Predlog ukrepov za uspešno Slovenijo je med drugim vključeval (GZS 2012a):

- izboljšanje plačilne discipline,
- hitre, učinkovite in transparentne stečajne postopke,
- zagon investicij,
- podporo inovacijam,
- poslovne vezi s tujino,
- podporo internacionalizaciji,
- finančne vire.

2.2 Gospodarsko-finančna kriza v slovenskem gradbeništvu

Gradbenišтво je eden izmed najpomembnejših gospodarskih sektorjev v Evropski uniji in ena glavnih gonilnih sil gospodarskega razvoja. Ta sektor je na vrhu industrijskih sektorjev glede na zaposlovanje ter neposredno in posredno ustvarjanje delovnih mest (Europa 2012).

Gradbeni sektor ima v evropskem gospodarstvu pomembno vlogo. Ustvari skoraj 10 % bruto domačega proizvoda in zagotavlja 20 milijonov delovnih mest, zlasti v mikro in malih podjetjih (Europa 2012). Ta sektor je tudi velik porabnik vmesnih storitev, to je surovin, kemikalij, električne in elektronske opreme. Zaradi svojega gospodarskega pomena učinkovitost gradbenega sektorja močno vpliva na razvoj celotnega gospodarstva.

Sektor gradbene industrije je poznan po naslednjih lastnostih (Ratajec 2004, 7):

- je heterogen in fragmentiran sektor;
- je geografsko razpršen sistem, na katerega vplivajo regionalne značilnosti;
- končni proizvodi so neprenosljive narave, prilagodljivi in zato za zelo raznoliko uporabo, predstavljajo ene izmed najbolj trajnih proizvodov;
- večina gradbenih projektov je prototipskih;
- investicije v stroje, orodja in druge elemente so ocenjene na krajšo življenjsko dobo, kot je to značilno za druge sektorje;
- je tesno povezan z gospodarskim ciklom in nanj vplivajo sezonski klimatski pogoji;
- sektor je izrazito delovno intenziven, z visoko mobilnostjo delovne sile in s povečevanjem potreb po novih sposobnostih, saj postaja gradbena tehnologija vse bolj sofisticirana, trajanje pogodbenih del pa je pogosto deljeno po fazah.

Gradbenišтво je v Sloveniji v obdobju od leta 2007 do leta 2011 po številu zaposlenih tretja največja dejavnost. Vrhunec dejavnosti je bil v letu 2008, ko je bilo v dejavnosti gradbenišťvo zaposlenih 86.982 oseb od skupno 852.879 zaposlenih prebivalcev. V nadaljnjih letih se je število zaposlenih postopoma krčilo. V letu 2011 je število zaposlenih v dejavnosti gradbenišťvo znašalo 67.839 zaposlenih od skupno 823.966 zaposlenih prebivalcev (SURS 2012). V letih 2010, 2011 in v začetku leta 2012 je bilo kar nekaj odmevnih stečajev največjih

gradbincev, in sicer sta leta 2010 stečajni postopek pričela Gradis Gradbeno podjetje Celje, d.d., in podjetje Vegrad, d.d. Leta 2011 so sledili stečajni postopki Cestnega podjetja Maribor, d.o.o., Gradbenega podjetja Grosuplje, d.d., SCT, d.d., v letu 2012 pa sta stečajni postopek pričeli podjetji Gradbeno podjetje Bežigrad, d.d., in Primorje, d.d. V letu 2012 sta postopek prisilne poravnave pričeli dve večji slovenski gradbeni podjetji, in sicer podjetje Gradis Skupina G, d.d., in podjetje Energoplan, d.d. (AJ PES 2012b).

Finančno-gospodarska kriza je gradbeništvo najbolj prizadela na dveh ravneh (Ministrstvo za gospodarstvo RS 2010):

1. znižanje naročil: zasebni sektor je investicijsko aktivnost znižal zaradi poslabšane gospodarske slike in padca bruto domačega proizvoda. Znižala so se naročila iz javnega sektorja, predvsem na področju gradnje cestne infrastrukture, novi infrastrukturni projekti pa še niso bili finančno pripravljeni na začetek del;
2. upad prodaje nepremičnin in zadolženost gradbeništva: v letih 2009 in 2010 je prišlo do močnega upada prodaje nepremičnin, zgrajenih v obdobju konjunktore, kar je posledično povzročilo porast zadolženosti investitorjev, tudi iz gradbenega sektorja, ter izredno povečanje nelikvidnosti pri gradbenih izvajalcih ter podizvajalcih.

Slovenska gradbena podjetja so v letu 2007 v Sloveniji opravila za 2.942 milijonov EUR gradbenih del, kar je v primerjavi z letom 2006 pomenilo povišanje za 21 %. Zgrajenih je bilo skoraj 25.000 stanovanj in dokončanih skoraj 6.000 stanovanjskih in nestanovanjskih stavb. Skupna površina vseh stavb, zgrajenih v letu 2007, je merila več kot 3,4 milijona m², kar je za 23 % več kot v preteklem letu. Vrednost gradbenih del, ki so bila v letu 2007 opravljena na stavbah, se je povečala za 13 %, predvsem zaradi višje vrednosti gradbenih del, opravljenih na nestanovanjskih stavbah (SUR S 2012).

V letu 2008 so gradbena podjetja opravila za 3.551 milijonov gradbenih del, kar je za 609 milijonov EUR oziroma za 21 % več kot v letu 2007. Zgrajenih je bilo skoraj 24.000 stanovanj, kar je za 4 % manj kot v letu 2007, ter skoraj 5.500 stavb, kar je za 8,3 % manj kot v letu 2007. Skupna površina vseh stavb, zgrajenih v letu 2008, je merila 3,2 milijona m². Vrednost gradbenih del je bila v primerjavi z letom 2007 višja za 22 %, predvsem zaradi višje vrednosti gradbenih del na stanovanjskih stavbah, kjer je bila vrednost višja za 50 %. Vrednost gradbenih del, opravljenih na nestanovanjskih stavbah, se je v letu 2008 povišala za 12 %. Vrednost gradbenih del na inženirskih objektih se je v primerjavi s preteklim letom povišala za 20 % (SUR S 2012).

Od sredine leta 2008 so upadala naročila za infrastrukturne objekte, avtocestni program se je po intenzivni gradnji iz leta 2006 do leta 2008 zaključeval. Ostali programi s področja energetike in varstva okolja ter novi programi za razvoj prometne infrastrukture na področju izgradnje gradbenih inženirskih objektov niso prinašala novih del (GZ S 2012b). Vsi ti dejavniki v letu 2008 še niso pustili posledic v tem sektorju, temveč so se prenesli v leto 2009.

Slovenska gradbena podjetja so v letu 2009 opravila za 2.870 mio EUR gradbenih del, kar je za 681 milijonov EUR oz. za 19 % manj kot v letu 2008 in za 72 milijonov oz. za 2,5 % manj kot v letu 2007. Zgrajenih je bilo skoraj 19.700 stanovanj, kar je za skoraj 17 % manj kot v letu 2008. Dokončanih je bilo tudi nekaj manj kot 5.450 stavb, kar je skoraj na istem nivoju kot v preteklem letu. Skupna površina vseh dograjenih stavb je znašala 2,7 milijona m², kar pomeni v primerjavi z letom 2008 znižanje za 14 %. Vrednost gradbenih del je bila predvsem zaradi nižje vrednosti gradbenih del, opravljenih na stanovanjskih stavbah, nižja za 21 %. Vrednost gradbenih del na stanovanjskih stavbah se je v primerjavi z letom 2008 znižala za 23 %, vrednost gradbenih del na nestanovanjskih stavbah pa se je znižala za 20 %. Vrednost gradbenih del na inženirskih objektih se je znižala za 17 %, kjer je do največjih sprememb prišlo v deležu vrednosti gradbenih del, opravljenih na letaliških stezah, ploščadih in radionavigacijskih objektih – povečanje za 441 %, ter pri gradbenih delih, opravljenih na mestnih železnicah – znižanje za 81 % (SURS 2012).

V letu 2009 so se znaki gospodarsko-finančne krize pričeli že močno kazati v sektorju gradbeništvo, kar kaže podatek o znižanju gradbenih del za 19 % v primerjavi z letom 2008. Predstavniki gradbeništva so na resnost situacije v tem sektorju opozarjali že leta 2008, vendar Vlada ni sprejela ukrepov.

V letu 2010 so slovenska gradbena podjetja opravila za 2.406 milijonov EUR gradbenih del, kar je za 464 milijonov EUR manj kot v letu 2009 in za 1.145 milijonov oz. 32,24 % manj kot v letu 2008, ko je bila gradbena dejavnost na vrhuncu. Zgrajenih je bilo skoraj 16.000 stanovanj, kar je za 19 % manj kot v letu 2009. Zaključili so tudi z gradnjo nekaj manj kot 5.200 stavb, kar je 250 stavb manj kot prejšnje leto. Skupna površina dograjenih stavb je merila 2,2 milijona m², tj. 0,5 milijona m² manj kot v letu 2009. Vrednost gradbenih del je bila nižja za 15 %. Znižala se je vrednost gradbenih del, opravljenih na stanovanjskih stavbah, in sicer za 39 %, ter na nestanovanjskih stavbah za 3 %. Vrednost gradbenih del, opravljenih na inženirskih objektih, se je znižala za 18 % (SURS 2012).

Gospodarska zbornica Slovenije je v letu 2010 Vladi Republike Slovenije podala predlog za izboljšanje stanja v gradbenem sektorju. V letu 2009 je imelo gradbeništvo negativne rezultate, pričakovanja za leto 2010 pa so bila dodatno znižanje aktivnosti za 15 %.

Predlogi Gospodarske zbornice, ki so jih posredovali Vladi, so vključevali naslednje rešitve (GZS 2012b):

- odkup s strani države ali usposobitev javnih stanovanjskih skladov za odkup tržnih viškov primernih stanovanj po primernih cenah za najemni stanovanjski fond ter spremembe zakonodaje na tem področju;
- izredna pohitritev vseh predvidenih projektov izgradnje infrastrukture kot tudi obnov obstoječih infrastrukturnih objektov – predvsem ceste in železnice;
- nujna takojšnja uvedba plačevanja obveznosti s strani javnih naročnikov v 30 dneh s sankcijami za javne naročnike;

- možnost ponovne uvedbe vsaj 20% avansov pri javnih naročilih;
- pomoč politike in spremljanje finančnih institucij pri prodorih na tuje trge;
- uvedba davčnih olajšav za vlaganja pravnih in fizičnih oseb v energetske učinkovite gradnje in obnovo stavb kot tudi za vsa nova vlaganja v stanovanjsko gradnjo.

Kriza je do leta 2010 že močno prizadela sektor gradbeništva v večini evropskih držav. Poleg povečanja sredstev za investicije v različne gradbene projekte so države ukrepale tudi na področju večjih davčnih olajšav, uvedle so spremembe pri financiranju projektov.

Evropske države so kot odgovor na krizo sprejele različne ukrepe. Avstrija je v letih 2009 in 2010 zagotovila sredstva v višini 1 milijarde EUR za zvezne gradbene aktivnosti, predvsem za energijsko varčno prenovo in novogradnje stavb ter pospeševanje infrastrukturnih del. Belgija je znižala DDV z 21 % na 6 % za gradbena dela do 50.000,00 EUR in z 12 % na 6 % za socialno gradnjo stanovanj, uvedla je povečanje davčnih olajšav za investicije v energetske učinkovite stavbe ter pospešitev velikih infrastrukturnih investicij, kot so železnice, zapori, šole itd. Finska je uvedla davčne olajšave za lastnike hiš za vlaganja v obnove stavb, Francija je zagotovila državna in druga sredstva za gradbene projekte, uvedla zakon o pospeševanju javnih in privatnih investicij ter brezobrestno kreditiranje za energetske učinkovite obnove stavb. Nemčija je namenila sredstva v višini 25 milijard EUR za transportno infrastrukturo, mestno infrastrukturo, energetske učinkovite stavbe, obnovo javnih stavb itd. (Ministrstvo za gospodarstvo RS 2010).

Kot odgovor na vpliv finančno-gospodarske krize na sektor gradbeništvo je Ministrstvo za gospodarstvo Slovenije v letu 2010 sprejelo naslednje predloge Gospodarske zbornice Slovenije za ublažitev posledic gospodarsko-finančne krize (Ministrstvo za gospodarstvo RS 2010):

- spremembe na področju javnega naročanja in zagotavljanja plačil, ki med drugimi spremembami vključujejo tudi zavezo, da je potrebno upoštevati ekonomsko najugodnejšo ponudbo ter ne samo najnižjo ceno pri izbiri ponudb o javnem naročanju gradenj;
- pomoč gradbenim podjetjem pri nastopih na tuji trg in zagotavljanje izvajanja finančne podpore podjetjem v obliki posojil, zavarovanja posojil ter poslov in garancij za te posle;
- sprejem celovitega programa urejanja stanovanjske politike in stanovanjske gradnje, ki med drugim vključuje odkup stanovanj in gradnjo novih stanovanj za najem s strani javnih stanovanjskih skladov ter večje stimuliranje energetske učinkovite obnove obstoječega stanovanjskega fonda;
- priprava operativnega načrta za pospešitev gradnje in obnove stavb, tudi s pomočjo kohezijskih sredstev Evropske unije, za izgradnjo in energetske učinkovite obnove domov za starejše, varovanih stanovanj, zdravstvenih objektov, študentskih domov itd. in vzpodbude za investicije na lokalnem nivoju za energetiko in lokalne javne službe, torej ekološke naložbe.

Vrednost gradbenih del, opravljenih v celotnem letu 2011, se je v primerjavi z letom 2008, ko je bila gradbena dejavnost na vrhuncu, znižala za več kot 50 %. Zgradilo se je skoraj 13.400 stanovanj, kar je za skoraj 16 % manj kot v letu 2010, ter dokončalo nekaj več kot 4.500 stavb, kar je skoraj 650 stavb manj kot v letu 2010. Pridobilo se je skoraj 2,2 milijona m² novih površin, kar je za 3 % manj kot v preteklem letu. V primerjavi z letom 2008 je bila vrednost gradbenih del nižja za kar 51,2 %. Vrednost gradbenih del na stavbah je bila nižja za 59,8 %, vrednost gradbenih del na gradbenih inženirskih objektih pa za 45 %. S postopnim zniževanjem vrednosti opravljenih gradbenih del se je zniževala tudi dodana vrednost v gradbeništvu, kar je zelo negativno vplivalo na rast bruto domačega proizvoda. Celotna vrednost pogodb za gradnjo stavb se je v letu 2011, v primerjavi z letom 2010, znižala za 31,3 %, in sicer je bila vrednost za gradnjo stavb nižja za 50,5 %, vrednost novih pogodb za gradnjo gradbenih inženirskih objektov pa se je znižala za 6,6 %. Tudi v letu 2011 se je število izdanih gradbenih dovoljenj zmanjšalo, in sicer jih je bilo izdanih 3.635, od tega 2.633 za gradnjo stanovanjskih stavb, katerih investitorji so bile večinoma fizične osebe. V letu 2010 je bilo izdanih za 14,6 % manj gradbenih dovoljenj kot v letu 2009, v letu 2011 pa za 6,8 % manj kot v letu 2010. Podatki o novih pogodbah in novih izdanih gradbenih dovoljenjih so tako za leti 2010 in 2011 kazali, da se bo vrednost gradbenih del na stanovanjskih stavbah še naprej zniževala, vrednost del na nestanovanjskih stavbah pa bo ostala na približno isti ravni (SURS 2012).

Kljub sprejetim ukrepom Ministrstva za gospodarstvo se je stanje sektorja gradbeništvo v letu 2011 še dodatno poslabšalo. Iz statističnih podatkov je razvidno, da se je trend nižanja vrednosti opravljenih gradbenih del, ki se je pričel v letu 2009, nadaljeval tudi v letu 2011. Če primerjamo vrednost gradbenih del v letu 2011 z letom 2008, ko je bila dejavnost gradbeništvo na vrhuncu, je znižanje vrednosti gradbenih del za kar 50 %. Vpliv krize je razviden tudi na rastoči stopnji brezposelnosti v tem sektorju. Kot smo ugotovili, je gradbeništvo tretja največja dejavnost po številu zaposlenih. Zanimivo je, da se to dejstvo tudi v stanju krize in pomembnega zmanjšanja zaposlenih v tej dejavnosti ni spremenilo in gradbeništvo po številu zaposlenih ostaja tretja največja dejavnost tudi v letu 2011, kljub temu da se je število zaposlenih v tej dejavnosti od leta 2008 do leta 2011 znižalo za 19.143 zaposlenih. Iz podatkov je mogoče tudi trditi, da so se stanovanjske nepremičnine v času krize še vedno gradile v razmeroma velikem številu. V letu 2011 je bilo zgrajenih 13.400 stanovanj, kar predstavlja v primerjavi z letom 2008, ko je bilo zgrajenih skoraj 24.000 stanovanj, znižanje za 55,8 %.

3 ANALIZA RAČUNOVODSKIH IZKAZOV

Računovodski izkazi nam predstavljajo informacije o finančnem položaju in uspešnosti poslovanja podjetja, ki pri sprejemanju poslovnih odločitev koristijo številnim uporabnikom. Ti podatki niso namenjeni le notranjim uporabnikom, temveč tudi zunanjim uporabnikom.

Temeljni računovodski izkazi so: bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz denarnih tokov in izkaz gibanja kapitala. V nadaljevanju predstavljamo najpomembnejšo vsebino bilance stanja in izkaza poslovnega izida, ki sta z vidika analize, ki je predstavljena v analitičnem delu te diplomske naloge, najpomembnejša.

Bilanca stanja izkazuje stanje finančnega položaja podjetja v nekem časovnem obdobju, ki se kaže skozi višino sredstev in obveznosti do virov sredstev. Bilanca stanja prikazuje premoženje, ki ga ima podjetje v lasti na določen dan, ter vire financiranja, s katerimi podjetje financira to premoženje. Sestavljena je iz dveh delov, in sicer iz aktive (sredstva) in iz pasive (obveznosti do virov sredstev) (Hočevar, Igličar in Zaman Groff 2004, 223).

Vsako podjetje ima neko premoženje, sredstva, saj brez teh ni mogoče poslovati. Sredstva podjetja so glede na ročnost razdeljena na dolgoročna sredstva in na kratkoročna sredstva. Kot dolgoročna sredstva podjetja prikazujejo neopredmetena dolgoročna sredstva, kot so stroški ustanovitve podjetja, naložbe v pridobljene dolgoročne pravice do industrijske lastnine in druge premoženjske pravice, dolgoročno odloženi stroški razvijanja, naložbe v dobro ime prevzetega podjetja in opredmetena osnovna sredstva, kamor sodijo zemljišča, zgradbe v lasti podjetja, oprema. Tudi dolgoročne finančne naložbe v obliki delnic drugih podjetij sodijo med dolgoročna sredstva podjetja. Kot kratkoročna sredstva lahko podjetja prikazujejo svoje zaloge v obliki materiala, proizvodov, trgovskega blaga itd. Kratkoročne terjatve do kupcev in kratkoročne finančne naložbe v obliki kratkoročnih posojil drugim podjetjem se v bilanci stanja prav tako prikazujejo kot kratkoročna sredstva.

Na pasivni strani bilance ima vsako podjetje obveznosti do virov sredstev. Pasivna stran bilance stanja prikazuje, iz katerih virov se podjetje financira – lahko z lastnimi ali s tujimi viri. Lastni viri so kapital podjetja, medtem ko so tuji viri dolgovi. Tako kot sredstva se tudi obveznosti do virov sredstev glede na ročnost delijo na dolgoročne in kratkoročne obveznosti.

Med dolgoročnimi viri financiranja podjetja izkazujejo kapital, ki pripada lastnikom, rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve in dolgoročne obveznosti v obliki dolgoročnih finančnih obveznosti in dolgoročnih poslovnih obveznosti ter odloženih obveznosti za davek. Med kratkoročnimi viri financiranja podjetja izkazujejo kratkoročne obveznosti do dobaviteljev, do bank itd.

Izkaz poslovnega izida je računovodski izkaz, ki prikazuje prihodke in odhodke podjetja ter poslovni izid podjetja v nekem določenem obdobju, kot rezultat razlike med prihodki in odhodki (Igličar 2009, 12).

Prihodki podjetja predstavljajo povečanja gospodarskih koristi v obdobju v obliki povečanj sredstev ali zmanjšanja dolgov (Koletnik in Koželj 2005, 182). Delijo se na poslovne prihodke, ki predstavljajo vrednost storitev, trgovskega blaga, materiala, prodanih proizvodov in drugih nadomestil v zvezi s prodajo, in na finančne prihodke, ki jih podjetje pridobi iz naslova dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb v obliki obresti, dividend itd. Drugi prihodki nastajajo ob izrednem zmanjšanju obveznosti do virov sredstev ali pa ob izrednem povečanju sredstev (Hočevar, Igličar in Zaman Groff 2004, 105–109).

Odhodki so nasprotje prihodkom in zajemajo večinoma stroške, ki izhajajo iz naslova prodanih proizvodov, s katerimi so pridobljeni prihodki. Delijo se na poslovne odhodke, ki predstavljajo stroške prodanih proizvodov in storitev, nabavno vrednost prodanega blaga, materiale itn., ter na finančne odhodke, ki so povezani s financiranjem poslovanja podjetja v obliki dolgov in z odpisi finančnih naložb. Drugi odhodki nastajajo z izrednim povečanjem obveznosti do virov sredstev (Igličar 2009, 12–13).

Podatki iz računovodskih izkazov prikazujejo poslovanje podjetja, vendar so le-ti omejeni in nepregledni, zato je potrebno posamezne računovodske izkaze podrobneje analizirati, predvsem pa jih je potrebno primerjati z nekim drugim podatkom, ki za potrebe analize služi kot standard. Pri računovodskem analiziranju posamezne kazalnike pojasnjujemo in oblikujemo na podlagi obračunskih in predračunskih podatkov, ki nudijo ključne informacije o finančnem stanju in poslovni uspešnosti določenega podjetja. S kazalniki lahko prikazujemo zapletene procese in njihova razmerja ter sestave na relativno enostaven način. Pridobljeni rezultati nam omogočajo hiter in obsežen pregled podjetja.

Najpogosteje se za primerjanje računovodskih izkazov uporabljajo (Igličar 2009, 16):

- podatki preteklega poslovanja podjetja,
- podatki o načrtovanem poslovanju in
- podatki o poslovanju podjetij v isti gospodarski panogi.

Primerjava zaključnih letnih podatkov s poslovanjem podjetja v preteklem letu prikaže stopnjo rasti podjetja, primerjava podatkov z daljšim časovnim obdobjem poslovanja pa trend spreminjanja ekonomskih kategorij. Za notranji pregled poslovanja podjetja je pomembna primerjava z načrtovanim poslovanjem. Na podlagi te primerjave lahko vodstvo podjetja ugotovi, ali so dosegli zastavljene cilje in v kolikor jih niso, kje so bila odstopanja. Pri primerjavi poslovanja podjetja z drugim podjetjem v isti gospodarski panogi se običajno opravi primerjava z najboljšim podjetjem v panogi. Tako lahko podjetje preuči odstopanja, ki kažejo na prednosti in slabosti lastnega poslovanja (Igličar 2009, 16–17).

Analizo poslovanja lahko opredelimo kot proces spoznavanja poslovanja nekega podjetja z določenim ekonomskim in organizacijskim namenom, ki služi za odločanje o izboljšanju ekonomske uspešnosti poslovanja podjetja z vidika uporabnika analize. Namen analize poslovanja je vedno doseči najvišjo uspešnost poslovanja (Pučko 2004, 10).

Pri analizi poslovanja se je potrebno zavedati, da se računovodski izkazi nanašajo na preteklo poslovanje podjetja, mi pa želimo z analizo le-teh predvideti prihodnje poslovanje. Računovodski izkazi, predvsem bilanca stanja, kažejo stanje podjetja v točno določenem trenutku, stanje pa se lahko že v naslednjem trenutku spremeni (Igličar 2009, 17).

Za analiziranje računovodskih izkazov se najpogosteje uporabljajo naslednje metode (Hočevar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 279–283):

- navpična analiza,
- analiza računovodskih izkazov v času ali vodoravna analiza in
- analiza s kazalniki.

3.1 Navpična analiza

Pri navpični analizi bilance stanja so posamezne postavke v bilanci stanja prikazane kot deleži glede na izbrano celoto, kar omogoča primerjavo med podjetji v isti gospodarski panogi, saj se z deleži izničijo razlike v velikosti podjetij (Hočevar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 268). Pridobljeni odstotki povedo delež posamezne postavke sredstev in obveznosti do virov sredstev glede na izbrano osnovo.

Pri navpični analizi izkaza poslovnega izida se postavke prikazujejo kot relativni deleži glede na izbrano osnovo, največkrat glede na čiste prihodke od prodaje, lahko pa tudi glede na vse prihodke in dobiček. Ker so posamezne postavke prikazane kot deleži, nam ta analiza omogoča primerjavo poslovnega izida podjetij v isti panogi (Slapničar, b. l.).

3.2 Vodoravna analiza ali analiza računovodskih izkazov v času

Z vodoravno analizo ugotavljamo gibanje posameznih postavk v računovodskih izkazih v določenem časovnem obdobju. Ugotavljamo razlike pri posameznih postavkah v času tako v absolutnih zneskih kot v odstotkih. Pri tej analizi so najpomembnejše orodje indeksi, to so relativna števila, ki izražajo razmerje med dvema istovrstnima podatkom. Z vodoravno analizo pridobimo informacije o velikosti, smeri in relativni pomembnosti sprememb posameznih postavk oziroma skupin postavk. Na podlagi teh informacij lahko ugotavljamo, na katerih področjih poslovanja so potrebne spremembe (Hočevar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 265)

3.3 Analiza s kazalniki

Kazalniki so relativna števila, ki jih dobimo z deljenjem določene gospodarske kategorije z drugo. Izraženi so lahko na tri načine, in sicer kot (Hočevar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 269–270):

1. Stopnja udeležbe, ki je relativno število in prikazuje razmerje med dvema istovrstnima kategorijama, od katerih se prva nanaša na en del, druga pa na celoto. Pridobljene podatke najpogosteje pomnožimo s 100, da dobimo odstotek udeležbe.
2. Indeks, ki ga izračunamo tako, da posamezen podatek iz bilance stanja ali izkaza poslovnega izida primerjamo z istovrstno izhodiščno velikostjo. Če se primerjana podatka razlikujeta časovno, govorimo o časovnem indeksu, če pa se razlikujeta po kakšnem stvarnem podatku, govorimo o stvarnem indeksu. Dobljeni količnik pomnožimo s 100, da dobimo odstotni indeks.
3. Koeficient, ki ga dobimo tako, da primerjamo dva različna podatka, ki pa sta med seboj primerljiva. Koeficient izračunamo tako, da podatek, ki ga primerjamo, delimo s podatkom, s katerim ga primerjamo.

Ko izračunamo kazalnik, je pridobljen podatek potrebno vsebinsko razložiti in ugotoviti ugodnosti ali neugodnosti izkazane vrednosti.

Računovodske kazalnike za notranje potrebe si podjetje izbere samo glede na posebnosti svojega poslovanja in objektivne možnosti merjenja. Računovodske kazalnike, ki so potrebni za pripravo letnega računovodskega poročila, pa obravnava standard SRS 29 (SRS 2006).

Glede na izhodišče v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida ter glede na potrebe po finančnem in gospodarskem načinu presojanja se računovodski kazalniki grupirajo kot kazalniki stanja financiranja oz. vlaganja, kazalniki stanja investiranja oz. naložbenja, kazalniki vodoravnega finančnega ustroja, kazalniki obračanja, kazalniki gospodarnosti, kazalniki dobičkonosnosti, kazalniki dohodkovnosti in kazalniki denarne tokovnosti (SRS 2006).

V nadaljevanju prikazujemo vsebino kazalnikov, ki so osnova za analizo v analitičnem delu te diplomske naloge.

3.3.1 Kazalniki stanja financiranja

Ti kazalniki so usmerjeni v analizo financiranja podjetja, torej na pasivno stran bilance stanja, pri čemer raziskujemo višino dolgov oziroma kapitala v strukturi vseh virov financiranja. Ti kazalniki so pomembni predvsem za posojilodajalce, saj prikazujejo stopnjo tveganja glede vračila posojila (Hočevar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 285).

Osnovni kazalniki stanja financiranja so (Hočevar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 285–289):

- *Delež kapitala v financiranju* prikazuje delež oziroma odstotek kapitala med celotnimi obveznostmi do virov sredstev. Večja kot je vrednost tega kazalnika, več sredstev je financiranih s kapitalom. Večja vrednost tega kazalnika tako pomeni večjo varnost naložb upnikov ter stabilnost donosov lastnikov. Previsoka vrednost tega kazalnika pa lahko pomeni neracionalno financiranje sredstev. Pri preučevanju kakovosti finančne strukture podjetja je potrebno upoštevati tudi stroške lastniškega in stroške dolžniškega financiranja (AJ PES 2012c).

$$\text{Delež kapitala v financiranju} = \frac{\text{kapital}}{\text{obveznosti do virov sredstev}}$$

- *Delež dolgov v financiranju* prikazuje, kolikšen del sredstev podjetja je financiran z zunanjimi viri, torej dolgovi. Čim nižja je vrednost tega kazalnika, tem višji je delež kapitala. Višji kot je kazalnik, večje je tveganje za naložbe upnikov.

$$\text{Delež dolgov v financiranju} = \frac{\text{dolgovi}}{\text{obveznosti do virov sredstev}}$$

- *Delež trajnega in dolgoročnega financiranja* prikazuje, kolikšen je delež trajnih virov in dolgoročnih virov med celotnimi obveznostmi do virov sredstev.

$$\text{Delež trajnega in dolgoročnega financiranja} = \frac{\text{kapital} + \text{dolgoročni dolg} + \text{rezervacije}}{\text{obveznosti do virov sredstev}}$$

- *Delež kratkoročnega financiranja* izraža stopnjo kratkoročnega financiranja in izraža delež kratkoročnih dolgov in kratkoročnih pasivnih časovnih razmejitev v postavki obveznosti do virov sredstev.

$$\text{Delež kratkoročnega financiranja} = \frac{\text{pasivne časovne razmejitve} + \text{kratkoročni dolgovi}}{\text{obveznosti do virov sredstev}}$$

3.3.2 Kazalniki stanja investiranja

S temi kazalniki analiziramo strukturo sredstev v podjetju, torej aktivno stran bilance stanja. Pri teh analizah moramo upoštevati dejstvo, da se lahko vrednosti kazalnikov po posameznih panogah zelo razlikujejo. Kazalniki investiranja omogočajo presojo ugodnosti sestave

sredstev gospodarske družbe. Skrb za optimalno strukturo sredstev podjetja je ključnega pomena pri obvladovanju financiranja (AJPES 2012c).

Osnovni kazalniki investiranja so:

- *Delež dolgoročnih sredstev* prikazuje odstotek oziroma delež, ki ga imajo dolgoročna sredstva v primerjavi z vsemi sredstvi podjetja. Vrednost tega kazalnika je odvisna od panoge, v kateri podjetje posluje. Podrobnejša analiza tega kazalnika nam lahko pove, ali je njegova vrednost ugodna ali ne, npr. če se kazalnik zmanjša, lahko to prikazuje povečanje kratkoročnih sredstev, kar bi pozitivno vplivalo na obračanje sredstev. Lahko pa pomeni tudi, da v podjetju prihaja do dezinvestiranja, povezanega z naložbami v osnovna sredstva (Hočevar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 289).

dolgoročna sredstva
Delež dolgoročnih sredstev: -----
sredstva

- *Delež kratkoročnih sredstev* prikazuje odstotek oziroma delež, ki ga imajo kratkoročna sredstva v primerjavi z vsemi sredstvi podjetja. Izračunamo ga lahko s pomočjo enačbe ali pa tako, da od 1 oz. 100 % odštejemo vrednost kazalnika »delež dolgoročnih sredstev«. V kolikor se vrednost tega kazalnika poveča zaradi povečane poslovne dejavnosti, to predstavlja izboljšanje poslovanja. V kolikor pa se ta kazalnik poveča, ne da bi se povečal obseg poslovanja, to za podjetje predstavlja nevarnost (Hočevar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 290).

kratkoročna sredstva
Delež kratkoročnih sredstev: -----
sredstva

3.3.3 Kazalniki plačilne sposobnosti

Plačilna sposobnost je sposobnost podjetja, da ob roku dospelosti poravnava svoje obveznosti ter je povezana z likvidnostjo sredstev, s katerimi podjetje razpolaga. Temeljni pogoj za zagotavljanje plačilne sposobnosti podjetja je primerna struktura sredstev ter primerna dinamika pretvarjanja teh sredstev iz nelikvidne oblike v likvidno ter obratno (AJPES 2012c):

- Pri kazalnikih plačilne sposobnosti primerjamo posamezne postavke sredstev s posameznimi postavkami obveznosti do virov sredstev, torej postavke z aktivne strani bilance stanja s postavkami s pasivne strani bilance stanja. Zaradi tega dejstva govorimo o kazalnikih vodoravnega finančnega ustroja. Čim manjša je vrednost teh kazalnikov, višje je tveganje za posojilodajalce, da podjetje ne bo sposobno vračati posojila in obresti. Slabost teh kazalnikov je v tem, da se izračunavajo na podlagi določenih podatkov, ki veljajo v danem trenutku. Plačilna sposobnost se spreminja, zato je smotrno, da analizo

plačilne sposobnosti dopolnimo s podatki iz izkaza denarnih tokov (Hočevar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 291–292).

Osnovne oblike kazalnikov plačilne sposobnosti so:

- *Trajno in dolgoročno financiranje dolgoročnih sredstev.* Kazalnik prikazuje dolgoročno financiranje dolgoročnih sredstev in zalog. V kolikor je vrednost kazalnika večja ali enaka 1, je upoštevano zlato bilančno pravilo, ki pravi, da podjetje z dolgoročnimi viri financira dolgoročna sredstva in zaloge. V kolikor je vrednost kazalnika manjša od 1, je za presojo morebitne plačilne nesposobnosti potrebno upoštevati dodatne dejavnike v obliki stabilnega in zadostnega denarnega toka, sposobnosti pretvarjanja sredstev iz nelikvidne v likvidno obliko itd. (AJ PES 2012c).

	kapital + dolg. dolgovi + rezervacije
Trajno in dolgoročno financ. dolgoročnih sredstev =	-----
	dolgoročna sredstva

- *Kratkoročno pokritje kratkoročnih obveznosti* prikazuje razmerje med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi, zato je najpogosteje imenovano kot kratkoročni koeficient. V števcu kazalnika so predstavljena celotna kratkoročna sredstva podjetja, ne glede na njihovo obliko, tako blago kot denarna sredstva, zato je pri interpretaciji tega kazalnika potrebna previdnost, saj povečanje tega kazalnika ne pomeni nujno tudi povečanja likvidnosti podjetja. Prav tako lahko poslovodstvo vrednost tega kazalnika izboljša, tako da ob koncu leta s kratkoročnimi sredstvi poravna del kratkoročnih obveznosti (Hočevar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 293).

	kratkoročna sredstva
Kratkoročno pokritje kratkoročnih obveznosti =	-----
(kratkoročni koeficient)	kratkoročne obveznosti

- *Pospešeni koeficient* prikazuje razmerje med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi, vendar so iz kratkoročnih sredstev izločene zaloge in aktivne časovne razmejitev. Ta kazalnik je v primerjavi s kratkoročnim koeficientom boljši pokazatelj plačilne sposobnosti. Vrednost tega koeficienta je različna po posameznih panogah, večinoma pa je ugoden tisti koeficient, ki je večji od 1 (Hočevar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 295).

$$\text{Pospešeni koeficient} = \frac{\text{denarna sredstva} + \text{kratkoročne finančne naložbe} + \text{kratkoročne terjatve}}{\text{kratkoročne obveznosti}}$$

- *Hitri koeficient* prikazuje razmerje med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi dolgovi, vendar so za razliko od pospešenega koeficienta iz kratkoročnih sredstev poleg zalog in aktivnih časovnih razmejitev izločene tudi kratkoročne terjatve. Ta koeficient prikazuje plačilno sposobnost podjetja na zelo kratek rok. Kazalnik je običajno manjši od 1, saj kratkoročne obveznosti zapadejo v plačilo najkasneje v roku enega leta in zato za podjetje ni smiselno, da bi imeli toliko najlikvidnejših sredstev (Hočevar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 295).

$$\text{Hitri koeficient} = \frac{\text{denarna sredstva} + \text{kratkoročne finančne naložbe}}{\text{kratkoročne obveznosti}}$$

3.3.4 Kazalniki obračanja

Pri teh kazalnikih preučujemo hitrost obračanja posameznih vrst sredstev. Ti kazalniki niso pomembni le za poslovodstvo podjetja, temveč tudi za posojilodajalce in lastnike podjetja, saj kazalniki odražajo sposobnost poslovodstva, da učinkovito upravlja s sredstvi podjetja. Hitreje kot se sredstva obračajo, manj ima podjetje vezanih sredstev. Ti kazalniki so izračunani kot razmerje med tokom in stanjem; potrebno je upoštevati povprečno stanje sredstev. Le-to dobimo tako, da seštejemo dve stanji – začetno in končno – in delimo z 2, ali pa tako, da vzamemo 13 stanj posamezne vrste sredstev – na začetku vsakega meseca v letu in še končno stanje konec decembra – in ta seštevek delimo s 13 (Hočevar, Zaman in Petrovič 2008, 296).

Najpomembnejše oblike kazalnikov obračanja:

- *Koeficient obračanja terjatev do kupcev* prikazuje število obratov terjatev do kupcev v denarna sredstva v roku enega leta. S tem kazalnikom analiziramo sposobnost poslovodstva podjetja pri izterjavi terjatev ter plačilno disciplino kupcev podjetja (Hočevar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 296).

$$\text{Koeficient obračanja terjatev do kupcev} = \frac{\text{prejemki od kupcev v letu dni}}{\text{povprečno stanje terjatev do kupcev}}$$

Povprečno dobo vezave terjatev do kupcev pridobimo, če delimo število dni v letu in koeficient obračanja terjatev do kupcev (Hočevar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 297).

$$\text{Povprečna doba vezave terjatev do kupcev} = \frac{365}{\text{koeficient obračanja terjatev do kupcev}}$$

- *Koeficient obračanja zalog proizvodov* prikazuje število obratov zaloge proizvodov v roku enega leta. V kolikor je koeficient visok, to kaže na dobro poslovanje z zalogami ter hitro prodajo le-teh, kar vpliva na denarna sredstva (Hočevnar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 298).

$$\text{Koeficient obračanja zalog proizvodov} = \frac{\text{stroški prodanih proizvodov}}{\text{povprečno stanje zalog proizvodov}}$$

Povprečno dobo vezave proizvodov v zalogah pridobimo, če delimo število dni v letu in koeficient obračanja zalog proizvodov (Hočevnar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 297).

$$\text{Povprečna doba vezave zalog} = \frac{365}{\text{koeficient obračanja zalog proizvodov}}$$

3.3.5 *Kazalniki gospodarnosti*

Ti kazalniki prikazujejo učinkovitost poslovanja podjetja oz. razmerje med prihodki in odhodki. Podjetje posluje gospodarno, v kolikor so prihodki podjetja večji kot odhodki.

Osnovne oblike teh kazalnikov so:

- *Gospodarnost podjetja* prikazuje učinkovitost podjetja pri opravljanju osnovne poslovne dejavnosti. Iz koeficienta so namreč izločeni finančni prihodki in finančni odhodki ter drugi prihodki in odhodki (Hočevnar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 297).

$$\text{Gospodarnost poslovanja} = \frac{\text{poslovni prihodki}}{\text{poslovni odhodki}}$$

- *Celotna gospodarnost* – kazalnik prikazuje razmerje med doseženimi prihodki in prikazanimi odhodki. Če je vrednost kazalnika večja od 1, je podjetje uspešno, vendar le če hkrati izkazuje čisti dobiček. Če je temu tako, je podjetje na 1 EUR skupnih odhodkov doseglo več kot 1 EUR skupnih prihodkov. Obračunan davek od dobička podjetja je

lahko večji od razlike med skupnimi prihodki in skupnimi odhodki, tako da je vrednost kazalnika pozitivna, čeprav podjetje izkazuje čisto izgubo. Pri presoji tega kazalnika je potrebno upoštevati tudi kritje morebitne izgube iz preteklih let (AJPES 2012c).

Celotna gospodarnost =	-----	celotni prihodki
		celotni odhodki

3.3.6 Kazalniki dobičkonosnosti

Kazalniki donosnosti pojasnjujejo dobičkonosno moč podjetja. Koeficienti so večji, v kolikor se je produktivnost podjetja ter s tem ekonomska učinkovitost povečala. Kadar se koeficienti donosa zmanjšujejo, bo zagotovo upadla tudi ekonomska učinkovitost družbe (AJPES 2012c).

Največkrat uporabljeni kazalniki dobičkonosnosti:

- *Čista dobičkonosnost sredstev* prikazuje, kako uspešno je poslovodstvo upravljalo s sredstvi. Razmerje pove, koliko čistega dobička oz. čiste izgube je podjetje izkazalo na 1 EUR sredstev. Višja kot je vrednost kazalnika, bolj uspešno je bilo podjetje. Vrednost kazalnika bo negativna, v kolikor podjetje izkazuje čisto izgubo. Kazalnik lahko opredelimo tudi kot zmnožek kazalnika proizvodnosti sredstev, ki kaže na učinkovitost uporabe sredstev gospodarske družbe in prikaže, koliko skupnih prihodkov je družba dosegla na 1 EUR obstoječih sredstev in čiste dobičkonosnosti prihodkov (AJPES 2012c).

Čista dobičkonosnost sredstev =	-----	čisti dobiček
		povprečno stanje sredstev

- *Čista dobičkonosnost kapitala* je eden najpogosteje uporabljenih kazalnikov pri presojanju uspešnosti upravljanja s premoženjem podjetja in hkrati tudi eden izmed najpomembnejših. Kazalnik pove, koliko čistega dobička oz. izgube je podjetje ustvarilo na 1 EUR vloženega kapitala. V kolikor podjetje izkazuje izgubo, bo vrednost kazalnika negativna. Večja kot je vrednost kazalnika, bolj poslovno uspešno je bilo podjetje. Višji rezultat lahko pomeni tudi večje tveganje na račun velikega zadolževanja podjetja. Pri presojanju doseganja podobne donosnosti kapitala različnih podjetij je potrebno upoštevati donosnost kapitala kot zmnožek kazalnikov čiste dobičkonosnosti prihodkov, proizvodnosti sredstev ter razmerja med sredstvi in kapitalom (AJPES 2012c).

Čista dobičkonosnost kapitala =	----- čisti dobiček povprečno stanje kapitala
---------------------------------	---

- *Dobičkonosnost prihodkov in čista dobičkonosnost prihodkov* – ta dva kazalnika prikazujeta delež oziroma odstotek dobička v prihodkih. V kolikor se zmanjšata, je to za poslovodstvo podjetja pokazatelj, da mora skrbneje spremljati stroške podjetja (Hočevar, Zaman Groff in Petrovič 2008, 300–301).

Dobičkonosnost prihodkov =	----- celotni poslovni izid prihodki
Čista dobičkonosnost prihodkov =	----- čisti dobiček prihodki

4 ANALIZA VPLIVA GOSPODARSKO-FINANČNE KRIZE NA POSLOVANJE PODJETJA ENERGOPLAN, D.D.

Kot smo predstavili v teoretičnem delu naloge, je dejavnost gradbeništvo finančno-gospodarska kriza močno prizadela. Največji problem podjetij v tej dejavnosti opazamo v njihovi prezadolženosti, kapitalski neustreznosti in predvsem v njihovi nepripravljenosti na krizo. V letu 2011 in 2012 so objavila stečaj ali pričela s postopkom prisilne poravnave številna gradbena podjetja, dne 10. 5. 2012 pa je s postopkom prisilne poravnave pričelo tudi eno izmed večjih slovenskih gradbenih podjetij, Energoplan, d.d.

4.1 Predstavitev podjetja Energoplan, d.d.

Podjetje Energoplan, d.d., je bilo ustanovljeno dne 25. 7. 1990. Družba je gradila stanovanjske in poslovne stavbe, trgovska središča, industrijske objekte in druge nepremičnine tako na slovenskem kot tujem trgu (AJPES 2012č).

Podjetje Energoplan, d.d., je del poslovne skupine Energoplan, v kateri so, poleg podjetja Energoplan, d.d., naslednja podjetja: Energoplan holding, d.o.o., Slovenija projekt, d.o.o., EP Invest, d.o.o., Energoplan, d.o.o., Sarajevo, BG Plan, d.o.o., Beograd, Energoplan, d.o.o., Podgorica, Energoplan, d.o.o., Banja Luka, Energoplan Golf, d.o.o., Silboris, d.o.o., Nova RE, d.o.o., Energoplan, d.o.o., Zagreb, GREP, d.o.o., IP Obala, d.o.o., in Energoplan Inženiring, d.o.o., Skopje. V letu 2011 je prišlo v poslovni skupini Energoplan do večjih statusnih sprememb, in sicer so se junija k družbi Energoplan, d.d., pripojile družbe Energoplan holding, d.o.o., EP Invest, d.o.o., ter Nova RE, d.o.o. Podjetje Energoplan, d.d., je s temi pripojitvami prevzelo vlogo obvladujoče družbe od podjetja Energoplan holding, d.o.o. Pripojene družbe so s pripojitvijo prenehale obstajati, vse njihove dejavnosti, zaposlene, sredstva in obveznosti pa je prevzelo podjetje Energoplan, d.d. (GVIN 2012).

Kot posledica finančno-gospodarske krize se je število podjetij na področju gradbeništva zmanjševalo, prišlo je do številnih stečajev velikih družb, kar je močno vplivalo tudi na poslovanje podjetja Energoplan, d.d., saj so te družbe za seboj pustile ogromne zneske neporavnanih obveznosti, družbe, ki so se na trgu obdržale, pa so bile nelikvidne. Na poslovanje podjetja Energoplan, d.d., je v veliki meri vplivala tudi politika države, ki je znatno zmanjšala obseg investicij, predvsem v gradnjo stavb, kar je posledično vplivalo tudi na obseg povpraševanja po izdelkih in storitvah podjetja. Poleg stečajev velikih družb in politike države pa je na podjetje vplivala tudi politika bank, saj so se pogoji za pridobitev financiranja za možne projekte bistveno zaostri. Razlogi so bili predvsem poslabšano finančno stanje komitentov, nepredvidljivosti povpraševanja na trgu ter dejstvo, da so bile v bankah potrebne slabitve naložb iz preteklosti. Vsi ti dejavniki so podjetju Energoplan, d.d., oteževali nadaljevanje že začelih projektov, pri katerih finančni viri še niso bili v celoti zagotovljeni, ter kakršenkoli pričetek novih projektov.

Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju opredeljuje insolventnost kot položaj, ki nastane, če je dolžnik trajneje nelikviden ali dolgoročno plačilno nesposoben. Podjetje Energoplan, d.d., je presodilo, da je podjetje nelikvidno in da jih pesti dolgoročna plačilna nesposobnost, zato so pričeli s postopki prisilne poravnave. Razlogi za insolventnost družbe so bili splošne gospodarske razmere, razmere v gradbeništvu ter zaostreni pogoji poslovanja, padec obsega poslovanja družbe, prevrednotovalni odhodki in visok obseg fiksnih stroškov. Sprejeli so več ukrepov za sanacijo, in sicer ukrep odpisa navadnih obveznosti in odlog plačila preostanka obveznosti v okviru finančnega prestrukturiranja. Sprejeli so tudi ukrep prodaje poslovno nepotrebne premoženja, tj. nepotrebne nepremičnin, opreme, finančnih naložb, terjatev itd.

4.2 Analiza poslovanja podjetja Energoplan, d.d., v obdobju od leta 2007 do leta 2011

V nadaljevanju zaključne projektne naloge bomo analizirali podatke poslovanja podjetja Energoplan, d.d., v obdobju od leta 2007 do leta 2011 ter podrobneje pojasnili pridobljene rezultate. Uporabili bomo metode analize, ki so bile predstavljene v teoretičnem delu diplomske naloge.

4.2.1 Navpična analiza

Navpična analiza bilance stanja in izkaza poslovnega izida podjetja Energoplan, d.d., prikazuje deleže posameznih vrst sredstev in obveznosti do virov sredstev po posameznih letih, od leta 2007 do leta 2011. Pri navpični analizi bilance poslovanja podjetja Energoplan, d.d., bomo kot osnovo izbrali bilančno vsoto. Odstotki nam bodo pojasnili delež posamezne postavke sredstev in obveznosti do virov sredstev glede na celotna sredstva oz. obveznosti do virov sredstev.

Iz preglednice 2 je razvidno, da so na aktivni strani bilance glavnino vseh sredstev v vseh petih letih predstavljala kratkoročna sredstva. Na pasivni strani bilance je razvidno, da so glavnino vseh obveznosti do virov sredstev v vseh petih letih predstavljale kratkoročne obveznosti. Največje razlike v bilanci stanja podjetja so razvidne v letu 2011, in sicer je podjetju kapitalska ustreznost močno padla. V letu 2011 so izkazali negativni kapital v višini -7.547.000 EUR oziroma -7,3 %. Do leta 2010 je podjetju kapital naraščal, vendar so naraščale tudi obveznosti, tako dolgoročne kot kratkoročne.

V letu 2007 so kratkoročna sredstva v obliki zalog podjetja, kratkoročnih poslovnih terjatev, kratkoročnih finančnih naložb in denarnih sredstev predstavljala 89,8 % celotnih sredstev podjetja. Ta odstotek se je v letu 2008 še povišal na 90,1 %. V letu 2009 so se kratkoročna sredstva glede na skupno stanje sredstev nekoliko znižala, na 79,1 %. Najnižji odstotek sredstev podjetja so kratkoročna sredstva predstavljala v letu 2010, in sicer 60,4 %. V letu 2010 so se kratkoročna sredstva podjetja znižala predvsem zaradi znižanja kratkoročnih

poslovnih terjatev, ki so v letu 2008 znašale 37.837.000 EUR, v letu 2010 pa so se kratkoročne poslovne terjatve zmanjšale na 21.040.000 EUR, kar je predstavljalo znižanje za 16.797.000 EUR. Kratkoročne poslovne terjatve so predstavljali predvsem dani predujmi in varščine za pridobljene posle. V letu 2010 je podjetje sklenilo manj novih poslov kot v letu 2008, zato so se tudi kratkoročne poslovne terjatve znižale (GVIN 2012). V letu 2011 se je stanje kratkoročnih sredstev povišalo na 63,5 %. Na pasivni strani bilance, torej na strani obveznosti do virov sredstev, so v letu 2007 kratkoročne obveznosti, tj. kratkoročne obveznosti do dobaviteljev, bank in druge kratkoročne obveznosti, predstavljale 74,2 % vseh obveznosti. V letu 2008 se je ta odstotek povzpел na 89,6 %, kar je predstavljalo najvišji odstotek kratkoročnih obveznosti v vseh letih, ki so predmet navpične analize. V letu 2009 se je odstotek znižal na 77,8 %. Trend nižanja kratkoročnih obveznosti podjetja se je nadaljeval tudi v letu 2010, ko je podjetje beležilo za 69,9 % kratkoročnih obveznosti v primerjavi z vsemi obveznostmi do virov sredstev. V letu 2011 je bil odstotek kratkoročnih obveznosti le nekoliko nižji kot v letu 2008, in sicer 89,3 %.

Preglednica 2: Navpična analiza bilance stanja podjetja Energoplan, d.d.

SREDSTVA	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%
<i>Dolgoročna sredstva</i>	6.442	8,6	5.398	6,5	20.403	19,0	42.311	37,5	37.769	36,4
Opredmetena osnovna sredstva	3.419	4,6	3.217	3,9	3.160	2,9	2.490	2,2	3.094	3,1
Neopredmetena sredstva	25	0,0	14	0,0	5	0,0	3	0,0	1	0,0
Naložbene nepremičnine	1.902	2,5	1.275	1,5	1.689	1,6	3.308	2,9	4.825	4,6
Dolgoročne fin. naložbe	514	0,7	246	0,3	14.992	14,1	31.221	27,6	28.701	27,7
Dolgoročne poslovne terjatve	571	0,8	499	0,6	446	0,4	5.181	4,6	794	0,8
<i>Kratkoročna sredstva</i>	67.385	89,8	74.664	90,1	84.801	79,1	68.215	60,4	65.955	63,5
Zaloge	13.025	17,4	27.089	32,7	36.653	34,2	23.313	20,6	19.425	18,7
Kratkoročne poslovne terjatve	48.731	65,1	37.837	45,6	26.433	24,6	21.040	18,6	36.209	34,9
Kratkoročne finančne naložbe	5.074	6,8	9.627	11,6	20.686	19,3	22.371	19,8	10.203	9,8
Denarna sredstva	554	0,7	111	0,1	1.030	1,0	1.491	1,3	107	0,1
Aktivne časovne razmejitve	1.178	1,6	2.836	3,4	2.073	1,9	2.430	2,1	68	0,1
Skupaj sredstva	75.005	100,0	82.899	100,0	107.277	100,0	112.956	100,0	103.793	100,0
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV										
<i>Kapital</i>	7.666	10,2	7.759	9,4	13.846	12,9	14.397	12,7	-7.547	-7,3
Osnovni kapital	835	1,1	835	1,0	1.419	1,3	1.419	1,3	1.419	1,4
Preneseni čisti poslovni izid	4.866	6,5	5.143	6,2	5.653	5,3	6.116	6,9	0	0,0
Čisti poslovni izid poslovnega leta	215	0,3	399	0,5	574	0,5	492	0,4	-8.964	-8,6
<i>Dolgoročne obveznosti</i>	6.322	8,4	0	0	7.122	6,6	14.496	12,8	12.838	12,4
<i>Kratkoročne obveznosti</i>	55.632	74,2	74.257	89,6	83.425	77,8	78.999	69,9	92.642	89,3
Skupaj obveznosti do virov sredstev	75.005	100,0	82.899	100,0	107.277	100,0	112.956	100,0	103.793	100,0

Legenda: absolutne številke so izražene v tisoč evrih.

Vir: GVIN 2012.

Pri navpični analizi izkaza poslovnega izida so bili kot izhodišče vzeti prihodki od prodaje. Raziskali smo razmerje med prihodki od poslovanja podjetja in različnimi odhodki ter končnim poslovnim izidom.

V letu 2007 je podjetje prikazovalo čisto dobičkonosnost prihodkov v višini 0,2 %, kar pomeni, da je vsakih 100 d. e. prihodkov od prodaje povečalo čisti poslovni izid za 0,2 d. e. Vzrok za ta rezultat je predvsem v tem, da poslovni odhodki predstavljajo 99,7 % poslovnih prihodkov. V letu 2008 je podjetje na vsakih 100 d. e. prihodkov od prodaje povečalo čisti poslovni izid za 0,5 d. e., v letu 2009 je na vsakih 100 d. e. prihodkov od prodaje povečalo čisti poslovni izid za 0,8 d. e., kar je v analiziranem obdobju predstavljalo najvišjo donosnost podjetja. Največje spremembe navpične analize izkaza poslovnega izida so se pokazale v letu 2011. Kosmati poslovni izid iz prodaje je znašal 73,2 %, medtem ko so poslovni odhodki znašali kar 98,8 % čistih prihodkov od prodaje. Najpomembnejši del poslovnih odhodkov so predstavljali stroški storitev podjetja. Povečali so se stroški dela podjetja, predvsem na račun odpravnin presežnim zaposlenim ter zaposlenim iz naslova pripojitve. Glavni razlog za tako visoko izgubo podjetja v letu 2011 so bili odpisi vrednosti, ki so v letu 2011 znašali 10.837.000 EUR in so se v primerjavi z letom 2010 povečali za 9.800.000 EUR. Odpisi so bili posledica nižje tržne vrednosti nepremičnin ter neizterljivosti poslovnih terjatev do drugih. Velik del odpisa vrednosti so predstavljali prevrednotovalni poslovni odhodki pri obranih sredstvih, in sicer 10.269.000 EUR. Prevrednotovalne poslovne odhodke so predstavljale slabitve zalog nedokončane proizvodnje v višini 7.295.000 EUR, terjatve iz poslovanja in terjatve do drugih v višini 2.644.000 EUR in druge. Že v letu 2010 bi lahko pričakovali, da bo podjetje težko poravnavalo svoje finančne obveznosti, v kolikor bi se čisti prihodki od prodaje znižali. V letu 2010 so se finančni odhodki v primerjavi z letom 2009 povečali za 2.048.000 EUR. Čisti prihodki od prodaje so se sicer povečali za 23.625.000 EUR, vendar bi bili finančni odhodki, ki predstavljajo stroške obresti, v kolikor bi se prodaja znižala za 4.449.000 EUR, za podjetje zelo visoki. V letu 2011 so se čisti prihodki od prodaje v primerjavi z letom 2010 močno znižali, močno so se povišali tudi finančni odhodki, zato podjetje svojih finančnih obveznosti ni več zmoglo poravnati s prihodki iz tekočega poslovanja (GVIN 2012).

Preglednica 3: Navpična analiza izkaza poslovnega izida podjetja Energoplan, d.d.

	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%
Čisti prihodki od prodaje	109.942	100,0	78.847	100,0	70.501	100,0	94.126	100,0	48.448	100,0
Povečanje/zmanjšanje zalog	-88	-0,1	18.225	23,1	9.638	13,7	-14.16	-151	-13.45	-278
Drugi poslovni prihodki	253	0,2	543	0,7	362	0,5	107	0,1	495	1,0
Kosmati poslovni izid od prodaje	110.108	100,2	97.614	123,8	80.500	114,2	81.764	86,9	35.467	73,2
Poslovni odhodki	109.601	99,7	95.679	121,3	77.960	110,6	78.161	83,0	47.884	98,8
Poslovni izid iz poslovanja	507	0,5	1.935	2,5	2.540	3,6	3.602	3,8	-12.46	-256
Finančni prihodki	3.281	3,1	2.763	3,5	2.233	3,2	3.208	3,4	2.402	5,1
Finančni odhodki	3.124	2,8	4.919	6,2	3.825	5,4	5.873	6,2	10.322	21,3
Drugi prihodki	948	0,9	1.072	1,4	294	0,4	40	0,0	552	1,1
Drugi odhodki	1.046	1,0	157	0,2	431	0,6	110	0,1	522	1,1
Celotni poslovni izid	566	0,5	694	0,9	812	1,2	868	0,9	-20.36	-419
Davki iz dobička	351	0,3	295	0,4	238	0,3	376	0,4	67	0,1
Čisti poslovni izid poslovnega leta	215	0,2	399	0,5	574	0,8	492	0,5	-20.34	-421

Legenda: absolutne številke so izražene v tisoč evrih.

Vir: GVIN 2012.

4.2.2 Vodoravna analiza ali analiza računovodskih izkazov v času

S pomočjo vodoravne analize bomo pridobili informacije o velikosti, smeri in relativni pomembnosti sprememb posameznih postavk. Iz izračunov vodoravne analize bilance stanja (priloga 1) je razvidno, da se je bilančna vsota podjetja Energoplan, d.d., v letu 2008 v primerjavi z letom 2007 povečala za 10,5 %. Na aktivni strani bilance so se povečale predvsem zaloge, in sicer za 108,1 %. Razlog za povišanje zalog je v treh novih projektih podjetja za gradnje nepremičnin na različnih lokacijah. Zaloge gotovih proizvodov so se dejansko zmanjšale, saj je podjetje prodalo štiri hiše. Prav tako je podjetje v zaloge preneslo 668.000 EUR stroškov obresti. Močno so se povečale zaloge nedokončane proizvodnje, ker je družba v sodelovanju z bankami vodila aktivnosti v pripravljalni oz. izvedbeni fazi na treh projektih gradnje nepremičnin, in sicer pri nakupovanju potrebnih zemljišč in pripravi urbanističnih zasnov Parmova, na stanovanjskem objektu Zeleni grič v Logatcu in na stanovanjskem objektu Tacenske brzice ob Savi pod Šmarno goro (GVIN 2012). Kratkoročne poslovne terjatve so se znižale za 22,4 %, vendar so se kratkoročna sredstva kljub temu povečala za 10,8 %, kar je predvsem posledica povečanja zalog. Kratkoročne poslovne terjatve so se v primerjavi z letom 2007 znižale zaradi zmanjšanja obsega poslovanja med podjetji znotraj skupine Energoplan. Podjetje Energoplan, d.d., je imelo v letu 2008 največ odprtih terjatev do podjetja Ep Invest, d.o.o., in podjetja Nova RE, d.o.o. (GVIN 2012). Znižanje poslovnih terjatev je bilo torej posledica znižanja obsega poslovanja podjetja in

sodelovanja s povezanimi družbami. V letu 2008 so se v primerjavi z letom 2007 povečevale kratkoročne finančne naložbe podjetja Energoplan, d.d., za 89,7 %. Manjši del kratkoročnih finančnih naložb podjetja so v letu 2008 predstavljali vrednostni papirji, in sicer v višini 472.000 EUR. Večji del finančnih naložb podjetja so v letu 2008 predstavljala kratkoročna posojila v skupni višini 9.212.000 EUR. Podjetje Energoplan, d.d., je v letu 2008 izdalo kratkoročno posojilo družbama v skupini, Energoplan holding, d.o.o., in Ep Invest, d.o.o., v skupni višini 2.922.000 EUR, kratkoročno posojilo pridruženim družbam v skupini, IP Obala, d.o.o., Energoplan, d.o.o., Sarajevo v skupni višini 5.976.000 EUR. Poleg teh posojil je podjetje izdalo tudi kratkoročna posojila drugim pravnim osebam v skupni vrednosti 283.000 EUR in posojila zaposlenim v skupni višini 31.000 EUR. Vsa posojila so bila zavarovana z menicami (GVIN 2012). Glede na relativno slabo zavarovanje danih visokih posojil je podjetje prevzemalo veliko tveganje, v kolikor kateri od posojilojemalcev posojila ne bi mogel odplačati.

Na pasivni strani bilance stanja so se v letu 2008 v primerjavi z letom 2007 najbolj znižale dolgoročne obveznosti, kar za 100 %. Znižanje dolgoročnih finančnih obveznosti je bilo posledica prenosa projektne posojila v skupni višini 6.296.000 UR z dolgoročnih na kratkoročne finančne obveznosti (GVIN 2012). Povečale so se kratkoročne obveznosti podjetja, za 33,4 %. Večji del posojil podjetja je bil najet za financiranje nedokončane proizvodnje v obliki zalog projektne zemljišč za načrtovana projekta in zalog nepremičnin za trg v gradnji, pri čemer je šlo za gradnjo dveh stanovanjskih objektov (GVIN 2012).

V letu 2009 se je v primerjavi z letom 2008 bilančna vsota povečala za 29,4 %. Na aktivni strani bilance so se najbolj očitno povečale dolgoročne finančne naložbe, in sicer z 246.000 EUR na 14.992.000 EUR, kar je predstavljalo v primerjavi z letom 2008 povečanje za kar 5.994,3 %. Podjetje je v letu 2009 povečalo finančne naložbe v družbe v skupini, in sicer z vplačilom stvarnega vložka v podjetje Nova Re, d.o.o., ki je bilo zadolženo za izvedbo poslovnih, skladiščnih in proizvodnih objektov v Dolskem, ter z nakupom 67 % delnic podjetja Slovenijavino, d.d., ki je izvajalo izgradnjo poslovno-stanovanjskega objekta. Nakup teh delnic je znašal 3.800.000 EUR. Prav tako so se v letu 2009 povečale naložbe v delnice in deleže v pridružena podjetja na račun stvarnega vložka v podjetje Grep, d.o.o., ki je gradilo športni objekt v Stožicah. Vrednost vseh naložb podjetja Energoplan, d.d., v deleže podjetij v skupini Energoplan in pridruženih družbah je v letu 2009 znašala 10.918.000 EUR (GVIN 2012). Poleg dolgoročnih naložb so se povečale tudi kratkoročne naložbe, za 114,9 %. Tudi v letu 2009 so manjši del kratkoročnih finančnih naložb predstavljali vrednostni papirji v višini 517.000 EUR. Večji del kratkoročnih finančnih naložb so predstavljala kratkoročna posojila v skupni višini 20.169.000 EUR, kar je za 10.957.000 EUR posojil več kot v letu 2008. Kratkoročna posojila v skupni višini 5.175.000 EUR so najela podjetja v skupini. Kratkoročna posojila pridruženih podjetij so skupno znašala 9.485.000 EUR, kar je bilo v primerjavi z letom 2008 povišanje za 3.500.000 EUR. Poleg teh posojil je podjetje izdalo posojila tudi drugim pravnim osebam v skupni višini 5.311.000 EUR in kratkoročna dana

posojila zaposlenim in drugim fizičnim osebam (GVIN 2012). Povečanje kratkoročnih finančnih naložb podjetja je bilo tudi v letu 2009 iz naslova danih posojil. Glede na to, da je podjetje tudi v letu 2009 povečevalo tako dolgoročno kot kratkoročno zadolževanje, ter glede na podatke, ki jih lahko razberemo iz poslovnih bilanc podjetja Energoplan, d.d., odločitev, da so dajali posojila drugim podjetjem in da sredstev niso porabili za financiranje rednega poslovanja podjetja, ni bila smiselna. S tem se je namreč znižala finančna varnost² podjetja. S tem so si povečali tudi svoje finančne obveznosti. Hkrati so se s tem izpostavili kreditnemu tveganju morebitnega nevrčila oz. neizterljivosti danih posojil. S poslabšanjem bilančnih podatkov so si lahko pri bankah znižali možnost pridobitve novih posojil, ki bi jih potrebovali za financiranje rednega poslovanja družbe.

V letu 2009 so se v primerjavi z letom 2008 kratkoročne poslovne terjatve znižale za 30,1 %. Na strani obveznosti do virov sredstev je opaziti povišanje kapitala za 78,5 %, kar nakazuje na dokapitalizacijo podjetja. Prav tako bi ta sprememba lahko bila posledica prenesenega čistega dobička ali čistega dobička tekočega leta. V letu 2009 pa so se v primerjavi s preteklim letom povečale dolgoročne obveznosti, in sicer z zneska 272 EUR na 7.122.000 EUR. Povečale so se tudi kratkoročne obveznosti, in sicer s 74.257.000 EUR na 83.425.000 EUR. Del dolgoročnih in kratkoročnih obveznosti je bil iz naslova obveznosti do dobaviteljev, večji del povišanja pa je predstavljala dodatna zadolžitev, tako kratkoročna kot dolgoročna.

V letu 2010 se je rast bilančne vsote nekoliko umirila in se v primerjavi z letom 2009 povečala le za 5,3 %. Na strani sredstev je opazno povišanje dolgoročnih sredstev za 112,3 %. To je bila predvsem posledica povečanja naložbenih nepremičnin za 95,9 %, povečanja dolgoročnih finančnih naložb za 108,3 % ter povečanja dolgoročnih poslovnih terjatev za 1.061,7 % v primerjavi z letom 2009. V letu 2010 ni prišlo do prodaj ali oslabitev naložbenih nepremičnin, katerih vrednost je na dan 31. 12. 2010 znašala 4.895.000 EUR. Povečanje dolgoročnih finančnih naložb je bilo iz naslova nakupa delnic manjšinskih delničarjev podjetja Slovenijavino, d.d., katerega delnice je podjetje Energoplan, d.d., prodalo družbi v skupini, EP Invest, d.o.o. S to prodajo je podjetje EP Invest, d.o.o., postalo večinski lastnik in nosilec projekta – izgradnja poslovno-stanovanjskega objekta »Belle vie Tivoli«. V letu 2010 je podjetje Energoplan, d.d., ustanovilo družbo Energoplan inženiring, d.o.o., Skopje ter s tem vstopilo na makedonski trg. Prav tako je podjetje v letu 2010 povečalo naložbe v pridružena podjetja z vplačilom denarnega vložka v podjetje Grep, d.o.o., v višini 7.500.000 EUR ter s tem podjetju Grep, d.o.o., omogočilo nemoteno izvajanje projekta izgradnje Športnega parka Stožice. S tem vplačilom je podjetje Energoplan, d.d., v podjetje Grep, d.o.o., vložilo že 11.250.000 EUR in imelo v lasti 37,5% delež tega podjetja (GVIN 2012).

Povečanje sredstev se je v večini financiralo z dodatnim povečanjem dolgoročnih obveznosti za 7.374.000 EUR oz. za 103,5 % v primerjavi z letom 2009, saj se je celotni kapital podjetja v letu 2010 v primerjavi z letom 2009 povečal le za 4,1 %. V letu 2011 se je rast bilančne

---

² Finančna varnost podjetja predstavlja količnik med kapitalom podjetja in obveznostmi do virov sredstev.

vsote podjetja ustavila in se znižala za 8,1 %. Na aktivni strani bilance je opazno znižanje dolgoročnih sredstev, predvsem dolgoročnih poslovnih terjatev, za 84,7 %. Za 16,7 % so se znižale tudi zaloge podjetja.

Podjetje se je v letu 2011 dezinvestiralo, na kar nakazuje znižanje tako dolgoročnih finančnih naložb za 2.520.000 EUR oz. 8,1 % kot kratkoročnih finančnih naložb za 12.168.000 EUR oz. 54,4 %. Podjetje je v letu 2011 povečalo finančne naložbe v družbe v skupini z vplačilom osnovnega vložka v družbo BG plan, d.o.o., Srbija v znesku 1.125.000 EUR. V septembru 2011 je podjetje prodalo naložbo v družbo EP Golf, d.o.o., pridruženi družbi Energoplan, d.o.o., Zagreb. Zaradi pripojitve je podjetje Energoplan, d.d., izločilo naložbo v Novo RE, d.o.o., v višini 3.345.000 EUR, hkrati pa pridobilo 100% delež lastništva v družbah Slovenija Projekt, d.o.o., v višini 417.000 EUR in Ep Golf, d.o.o., v višini 305.000 EUR ter 76% delež v družbah BG Plan, d.o.o., Ep Sarajevo, d.o.o., Ep Podgorica, d.o.o., Ep Banja Luka, d.o.o., v skupni višini 69.000 EUR ob hkratni izločitvi internih dobičkov. Delnice in deleži v pridružena podjetja so se v letu 2011 povečali iz naslova pripojitve v višini 4.261.000 EUR. Ta znesek je predstavljal naložbo v družbo Ip Obala, d.o.o., s katero je podjetje Energoplan, d.d., pridobilo 50% delež družbe. Konec leta 2011 je podjetje Energoplan, d.d., oslabilo naložbo v družbo Ip Obala, d.o.o., v višini 1.271.000 EUR ter v družbo Grep, d.o.o., v višini 2.700.000 EUR. Podjetje je v letu 2011 za potrebe likvidnosti prodalo večino vrednostnih papirjev s skupno nabavno vrednostjo 483.000 EUR. Kratkoročna posojila podjetja so na dan 1. 1. 2011 znašala 21.883.000 EUR, na dan 31. 12. 2011 pa 9.898.000 EUR. V letu 2011 je podjetje oslabilo za 155.000 EUR in dopisalo za 79.000 EUR kratkoročnih posojil (GVIN 2012).

Finančne naložbe podjetja so se v letu 2011 znižale, znižala pa se je tudi finančna varnost podjetja, in sicer za 21.944.000 EUR oz. za 152,4 %.

Do sprememb kapitala podjetja Energoplan, d.d., je prišlo zaradi pripojitve družb Energoplan holding, d.o.o., EP Invest, d.o.o., in Nova RE, d.o.o. Pred pripojitvijo je bila obvladujoča družba v poslovni skupini podjetje Energoplan holding, d.o.o., ki je bila v lasti dveh fizičnih oseb. Pred pripojitvijo je imelo podjetje Energoplan holding, d.o.o., 77,5 % delež v družbi EP Invest, d.o.o., in 36,12 % delež v podjetju Energoplan, d.d. Podjetje EP Invest, d.o.o., je bilo odvisno podjetje podjetja Energoplan holding, d.o.o. V lasti je imelo 22,5 % podjetja EP Invest, d.o.o. Podjetje EP Invest, d.o.o., pa je bilo lastnik 63,88 % delnic podjetja Energoplan, d.d. Pred pripojitvijo je imelo podjetje Energoplan, d.d., v lasti 100 % podjetja Nova RE, d.o.o. Kapital podjetja Energoplan, d.d., se je na dan pripojitve podjetij, dne 30. 6. 2011, zmanjšal zaradi navzkrižnega lastništva ter zaradi izločitve preteklih internih dobičkov (GVIN 2012).

Najbolj drastično znižanje v bilanci stanja na dan 31. 12. 2011 je bilo znižanje čistega poslovnega izida poslovnega leta, in sicer se je dobiček iz leta 2010 v višini 492.000 EUR znižal na izgubo v višini 8.964.000 EUR. Zanimiv je tudi podatek, da se stanje kratkoročnih

obveznosti ni znižalo, temveč so se kratkoročne obveznosti še povišale, in sicer za 17,3 %. Na podlagi pridobljenih podatkov iz vodoravne analize bilance stanja podjetja lahko ugotovimo, da se je podjetju obseg obveznosti povečal, ne glede na to, da se je obseg poslovanja bistveno zmanjšal. Ker so obveznosti v veliki večini iz naslova bančnih posojil, je podjetje moralo ta posojila tudi sanirati. Sklepamo lahko, da je imelo podjetje zaradi nelikvidnosti težave z odplačevanjem obveznosti. Vsi ti dejavniki so podjetje pripeljali do tega, da je v letu 2012 moralo podati predlog prisilne poravnave.

Iz izračunov vodoravne analize izkaza poslovnega izida podjetja Energoplan, d.d., (priloga 2) je razvidno, da je podjetje v letu 2008 v primerjavi z letom 2007 pripoznalo nižje čiste prihodke od prodaje za 28,3 % in precej povečalo zaloge podjetja. Izkaz poslovnega izida prikazuje, da se je poslovanje podjetja izboljšalo, saj se je čisti poslovni izid povečal za 85,6 %. Zaloge so se v letu 2008 v primerjavi z letom 2007 povečale predvsem na račun nedokončane proizvodnje. Kot smo že opredelili, je družba v letu 2008 v sodelovanju z bankami pričela z izvedbo treh projektov gradnje nepremičnin. Vodoravna analiza izkaza poslovnega izida v letu 2009 prikazuje znižanje kosmatega poslovnega izida iz poslovanja, kar je posledica znižanja prihodkov in zmanjšanja zalog, vendar so se hkrati zmanjšali tudi odhodki, zato je podjetje čisti dobiček povečalo za 175.000 EUR oz. za 43,9 %.

Poslovanje podjetja v letu 2010 se je v primerjavi z letom 2009 poslabšalo, in sicer se je čisti poslovni izid poslovnega leta znižal za 14,3 %. Glavni razlog za znižanje dobička je znižanje drugih prihodkov za 86,4 %, prav tako so se za 70,4 % znižali tudi drugi poslovni prihodki, za 53,5 % pa so se povečali finančni odhodki.

Povečanje finančnih odhodkov podjetja v letu 2010 je posledica oslabitev in odpisov finančnih naložb, saj je podjetje dvomilo o izterljivosti kratkoročnih posojil ter oslabitvi finančnih naložb v delnice in izvedene finančne instrumente zaradi padca tečajev na borzi.

Finančni odhodki iz posojil so se povečali zaradi povečanega zadolževanja, pretežno iz naslova financiranja večjega obsega del na Športnem parku Stožice. Finančne odhodke iz poslovnih obveznosti pa so v letu 2010 predstavljale predvsem tečajne razlike ter redne in zamudne obresti do dobaviteljev in drugih (GVIN 2012).

Vodoravna analiza prikazuje, da se je poslovanje podjetja v letu 2011 v primerjavi z letom 2010 močno poslabšalo, saj se je čisti poslovni izid poslovnega leta pomembno znižal in podjetje tako prikazuje izgubo v višini 20.866.000 EUR. Razlog za takšno znižanje je v znižanju čistih prihodkov iz poslovanja, in sicer za 48,5 %. Kljub temu da so se hkrati za 38,7 % znižali tudi poslovni odhodki, se je poslovni izid v primerjavi z letom 2010 pomembno znižal.

Čisti prihodki podjetja od prodaje storitev na domačem trgu iz razmerij do pridruženih podjetij so se v letu 2011 v primerjavi z letom 2010 znižali za 42.490.000 EUR, kar predstavlja zmanjšanje za 89,6 %.

Podjetje je v letu 2011 čiste prihodke od prodaje proizvodov in storitev na tujem trgu iz razmerij do drugih celo povečalo, in sicer za 5.175.000 EUR, kar je 50% povišanje v primerjavi z letom 2010. Povečanje je bilo predvsem posledica gradnje v Rusiji, kjer je podjetje gradilo počitniški kompleks, ki naj bi bil dokončan konec leta 2012. Znižanje poslovnih odhodkov je bilo največje pri stroških blaga, materiala in storitev, ki so se znižali z 72.886.000 EUR v letu 2010 na 32.847.000 EUR v letu 2011. Odhodke so nekoliko povečali zaradi pripojitve družb na dan 30. 6. 2011 in posledično s prevzemom 36 zaposlenih. Tako so se stroški dela v letu 2011 v primerjavi z letom 2010 povečali za 367.000 EUR (GVIN 2012).

4.2.3 Analiza s kazalniki

V nadaljevanju bomo na podlagi različnih kazalnikov pridobili podatke o poslovanju podjetja Energoplan, d.d., v obdobju od leta 2007 do leta 2011 in pojasnili posamezne pridobljene rezultate.

Kazalniki stanja financiranja

Iz izračunov preglednice 4 lahko razberemo, da je imelo podjetje v vseh letih, ki so predmet analize na podlagi kazalnika stanja financiranja, razmeroma nizek delež lastniškega financiranja. Kot smo opredelili v teoretičnem delu, večja vrednost tega kazalnika pomeni, da se podjetje v večji meri financira s kapitalom. V letu 2009 je delež kapitala v financiranju znašal 12,9 %. V letu 2010 je ta kazalnik padel na 12,7 %, v letu 2011 pa je bil delež kapitala v strukturi virov financiranja negativen. Torej je podjetje izkazovalo negativni kapital. V letu 2010 je imelo podjetje za 14.397.000 EUR kapitala, v letu 2011 pa -7.546.000 EUR kapitala. Obveznosti do virov sredstev so do leta 2010 naraščale in višek dosegle v letu 2010 z 112.956.000 EUR. V letu 2011 so se sicer obveznosti podjetja nekoliko znižale, na 103.793.000 EUR, vendar pa to znižanje v primerjavi z drastičnim znižanjem kapitala podjetja ni pozitivno vplivalo na poslovanje.

Preglednica 4: Delež kapitala v financiranju

	2007	2008	2009	2010	2011
Kapital	7.665.633	7.758.869	13.845.758	14.397.208	-7.546.817
Obveznosti do virov sredstev	75.005.015	82.898.526	107.277.185	112.956.361	103.792.531
Delež kapitala v financiranju	10,2 %	9,4 %	12,9 %	12,7 %	-7,3 %

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: AJPES 2012č; GVIN 2012.

Iz preglednice 5 lahko razberemo, da je podjetje večino sredstev financiralo s tujimi sredstvi oz. posojili. Dodatno zadolževanje je za podjetje smiselno le, dokler s sredstvi dosega donos, ki je večji od obrestne mere, po kateri so najeli posojila. Razlika med tem donosom sredstev in obrestno mero povečuje donosnost kapitala. V letu 2007 je podjetje svoje poslovanje s tujimi viri financiralo v višini 82,6 %. Ta odstotek je v letu 2008 še nekoliko zrastel, in sicer na 89,6 %. Po letu 2008 je delež dolgov v financiranju nekoliko padel, v letu 2011 pa dosegel najnižjo vrednost, in sicer je znašalo financiranje z zunanjimi dolgovi 71,8 %. Pridobljeni rezultati predstavljajo zelo visoko tveganje za morebitne naložbe upnikov, saj velja, da višji kot je delež dolgov v financiranju, večje je tveganje. Kljub temu da je bil kazalnik visok že v letu 2007, je podjetje vseeno pridobivalo nova posojila in povečevalo svoje obveznosti.

Preglednica 5: Delež dolgov v financiranju

	2007	2008	2009	2010	2011
Dolgovi	61.954.499	74.257.596	90.546.847	93.495.150	74.560.127
Obveznosti do virov sredstev	75.005.015	82.898.526	107.277.185	112.956.361	103.792.531
Delež dolgov v financiranju	82,6 %	89,6 %	84,4 %	82,8 %	71,8 %

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: AJPES 2012č; GVIN 2012.

Izračunan delež dolgov v financiranju podjetja Energoplan, d.d., nam je prikazal, da se je podjetje v večini financiralo s tujimi sredstvi oz. posojili. Za boljši pregled, kaj to za podjetje pomeni oz. ali je tako visok delež dolgov v financiranju za podjetja, ki poslujejo v dejavnosti gradnja stanovanjskih in nestanovanjskih stavb, običajen, smo preučili delež dolgov v financiranju vseh podjetij, ki delujejo v tej dejavnosti.

Pridobljeni rezultati poročajo, da so podjetja z dejavnostjo gradnja stanovanjskih in nestanovanjskih stavb v letu 2007 s tujimi sredstvi oz. posojili svoje poslovanje financirala v višini 35,8 %. Ta odstotek je v letih 2008 in 2009 postopoma rasel, vrhunec pa dosegel v letu 2010, ko so se podjetja v dejavnosti gradnja stanovanjskih in nestanovanjskih stavb s tujimi sredstvi oz. posojili financirala 47,5%. Delež je v letu 2011 nekoliko upadel, na 46,0 %. Če podatke, ki veljajo za vsa podjetja v dejavnosti gradnja stanovanjskih in nestanovanjskih stavb, primerjamo s podatki, ki veljajo za podjetje Energoplan, d.d., lahko ugotovimo, da je podjetje Energoplan, d.d., visoko zadolženo. V letu 2011, ko je podjetje svojo dejavnost s tujim viri financiralo v višini 71,8 %, je delež dolgov v financiranju celotne dejavnosti podjetja znašal le 46,0 %. Razlika je kar 25,8 odstotne točke. Sklepamo lahko, da tako visoka zadolženost za to panogo ni običajna (GVIN 2012).

Preglednica 6: Delež dolgov v financiranju dejavnosti gradnja stanovanjskih in nestanovanjskih stavb

	2007	2008	2009	2010	2011
Dolgovi	808.659.434	1.117.559.146	1.168.924.112	1.121.023.627	822.214.689
Obveznosti do virov sredstev	2.266.636.249	2.742.858.768	2.826.422.251	2.361.822.166	1.786.066.574
Delež dolgov v financiranju	35,8 %	40,7 %	41,4 %	47,5 %	46,0 %

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: GVIN 2012.

V preglednici 7 so izračunani kazalniki trajnega in dolgoročnega financiranja podjetja, ki prikazujejo, da so v podjetju največ dolgoročnih virov financiranja uporabljali v letu 2010, in sicer 25,6 %, najmanj dolgoročnih virov financiranja pa v letu 2011, ko je bilo dolgoročnih virov 5,5 %. Podjetje se je od leta 2007 do leta 2011 z dolgoročnimi viri sredstev v povprečju financiralo v višini 15,7 %.

Preglednica 7: Delež trajnega in dolgoročnega financiranja

	2007	2008	2009	2010	2011
Kapital	7.665.633	7.758.869	13.845.758	14.397.208	-7.546.817
Dolgoročni dolg	6.322.261	272	7.121.658	14.496.218	12.838.145
Rezervacije	0	2.659	0	0	449.417
Obveznosti do virov sredstev	75.005.015	82.898.526	107.277.185	112.956.361	103.792.531
Delež trajnega in dolgoročnega financiranja	18,6 %	9,4 %	19,5 %	25,6 %	5,5 %
Povprečni delež trajnega in dolgoročnega financiranja	15,7 %				

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: AJPES 2012č; GVIN 2012.

Izračunani kazalniki kratkoročnega financiranja (tabela 8) prikazujejo, da je podjetje v analiziranem obdobju leta uporabljalo večinoma kratkoročne vire financiranja. Le-ti so bili najvišji v letih 2008 in 2011, najnižja zadolženost s kratkoročnimi viri pa je bila v letu 2010, ko je le-ta znašala 69,9 %. Podjetje se je od leta 2007 do leta 2011 v povprečju s kratkoročnimi sredstvi financiralo v višini 80,2 %. Z vidika tveganja kratkoročni viri niso stabilni viri, saj jih je potrebno vrniti najkasneje v roku 12 mesecev.

Preglednica 8: Delež kratkoročnega financiranja

	2007	2008	2009	2010	2011
PČR	190	0	3.748	3.748	5.435
Kratkoročni dolgovi	55.632.238	74.257.324	83.425.189	78.998.932	92.641.737
Obveznosti do virov sredstev	75.005.015	82.898.526	107.277.185	112.956.361	103.792.531
Delež kratkoročnega financiranja	74,2 %	89,6 %	77,8 %	69,9 %	89,3 %
Povprečni delež kratkoročnega financiranja					80,2 %

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: AJPES 2012č; GVIN 2012.

Kazalniki stanja investiranja

Delež dolgoročnih sredstev podjetja je bil v letu 2007 8,6 %, v letu 2008 je upadel na 6,5 %. To znižanje bi bilo lahko posledica povečanja kratkoročnih sredstev, kar bomo ugotavljali pri preračunavanju deleža kratkoročnih sredstev. Od leta 2008 naprej je delež dolgoročnih sredstev naraščal in višek dosegel v letu 2010 s 37,5 %. V letu 2011 je nekoliko upadel, vendar je bil še vedno visok, in sicer 36,4 %.

Preglednica 9: Delež dolgoročnih sredstev

	2007	2008	2009	2010	2011
Dolgoročna sredstva	6.442.145	5.397.929	20.402.914	42.310.832	37.768.665
Sredstva	75.005.015	82.898.526	107.277.185	112.956.361	103.792.531
Delež dolgoročnih sredstev	8,6 %	6,5 %	19,0 %	37,5 %	36,4 %

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: AJPES 2012č; GVIN 2012.

Vrednost deleža kratkoročnih sredstev je iz leta 2007 v 2008 nekoliko narastla, nato je v letu 2009 padla za 11,1 odstotne točke, v letu 2010 se je spustila na 60,4 % in v letu 2011 ponovno nekoliko narastla na 63,5 %. V kolikor podjetje izkazuje povečanje poslovanja, je povečanje deleža kratkoročnih sredstev dobrodošlo in pomeni izboljšanje poslovanja. Prav tako je za poslovanje podjetja povečanje kazalnika dobro, v kolikor se je povečal zaradi povečane poslovne dejavnosti. Kot smo že ugotovili v navpični in vodoravni analizi, se je poslovanje podjetja v letu 2011 v primerjavi s preteklimi leti močno poslabšalo. Torej lahko z gotovostjo trdimo, da povečanje deleža kratkoročnih sredstev v letu 2011 ne pomeni povečane poslovne dejavnosti podjetja. Vrednost kratkoročnih sredstev se je lahko povečala zaradi več drugih razlogov, najverjetneje zaradi pripojitve družb.

Preglednica 10: Delež kratkoročnih sredstev

	2007	2008	2009	2010	2011
Kratkoročna sredstva	67.384.691	74.664.309	84.801.177	68.215.323	65.955.465
Sredstva	75.005.015	82.898.526	107.277.185	12.956.361	103.792.531
Delež kratkoročnih sredstev	89,8 %	90,1 %	79,0 %	60,4 %	63,5 %

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: AJPES 2012č; GVIN 2012.

Kazalniki plačilne sposobnosti

Ker bi praviloma moralo podjetje vsa dolgoročna sredstva financirati s kapitalom in dolgoročnimi viri, bi tudi vrednost kazalnika morala biti večja od 1. Kot je razvidno iz pridobljenih rezultatov (tabela 11), je podjetje Energoplan, d.d., na dan 31. 12. 2007 in 31. 12. 2008 delovalo v skladu s priporočenim, na dan 31. 12. 2009 je bila vrednost kazalnika 1, na dan 31. 12. 2010 in 31. 12. 2011 pa je padla pod 1. V letu 2010 dolgoročna sredstva podjetja niso bila pokrita z dolgoročnimi in trajnimi viri. Kot smo ugotovili že na podlagi deleža kratkoročnega financiranja, se je podjetje v večini, 80,2 %, financiralo s kratkoročnimi viri, kar pomeni, da jih je moralo vrniti najkasneje v roku 12 mesecev. To predstavlja veliko tveganje za poslovanje podjetja, saj se lahko zgodi, da banka podjetju kratkoročnega posojila ne obnovi ali ne preoblikuje v dolgoročno posojilo, vendar zahteva vračilo posojila.

Preglednica 11: Trajno in dolgoročno financiranje dolgoročnih sredstev

	2007	2008	2009	2010	2011
Kapital	7.665.633	7.758.869	13.845.758	14.397.208	-7.546.817
Dolgoročni dolgovi	6.322.261	272	7.121.658	14.496.218	12.838.145
Rezervacije	0	2.659	0	0	449.417
Dolgoročna sredstva	6.442.145	5.397.929	20.402.914	42.310.832	37.768.665
Trajno in dolgoročno financ. dolgoročnih sredstev	217,1 %	143,8 %	102,8 %	68,3 %	15,2 %

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: AJPES 2012č; GVIN 2012.

Iz pridobljenih izračunov v preglednici 12 je razvidno, da je imelo podjetje Energoplan, d.d., najvišjo vrednost kratkoročnega koeficienta na dan 31.12.2007. Kratkoročni koeficient se je od leta 2007 do leta 2011 postopoma zniževal, najnižji pa je bil v letu 2011, ko je znašal 74,2 %.

Preglednica 12: Kratkoročno pokritje kratkoročnih obveznosti (kratkoročni koeficient) na dan 31. 12. izbranega leta

	2007	2008	2009	2010	2011
Kratkoročna sredstva	67.384.691	74.664.309	84.801.177	68.215.323	65.955.465
Kratkoročne obveznosti	55.632.238	74.257.324	83.425.189	78.998.932	92.641.737
Kratkoročni koeficient	121,1 %	100,5 %	101,6 %	86,3 %	74,2 %

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: AJPES 2012č; GVIN 2012.

Največji pospešeni koeficient podjetja je znašal na dan 31. 12. 2007 97,7 %. Najnižja vrednost koeficienta je bila na dan 31. 12. 2011, ko je znašal 50,2 %. Na podlagi teh podatkov bi lahko trdili, da je bila plačilna sposobnost podjetja najslabša na dan 31. 12. 2011, kar je na podlagi podatkov iz do sedaj pridobljenih analiz razumljiva razlaga, saj je bilo poslovanje podjetja v letu 2011 najslabše od vseh let, ki so predmet analize.

Preglednica 13: Pospešeni koeficient na dan 31. 12. izbranega leta

	2007	2008	2009	2010	2011
Denarna sredstva	554.123	111.366	1.029.743	1.491.243	107.408
Kratkoročne finančne naložbe	5.074.260	9.627.046	20.686.235	22.370.820	10.203.176
Kratkoročne terjatve	48.731.206	37.836.647	26.432.537	21.040.163	36.208.941
Kratkoročne obveznosti	55.632.238	74.257.324	83.425.189	78.998.932	92.641.737
Pospešeni koeficient	97,7 %	64,1 %	57,7 %	56,8 %	50,2 %

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: AJPES 2012č; GVIN 2012.

Iz preglednice 14 je razvidno, da je bilo podjetje najbolj likvidno na dan 31. 12. 2009 in 31. 12. 2010. Izračuni hitrega koeficienta nasprotujejo izračunom pospešenega koeficienta, katerega pridobljeni rezultati so kot najvišjo plačilno sposobnost podjetja prikazovali dan 31. 12. 2007. Iz tega lahko sklepamo, da je imelo podjetje veliko kratkoročnih sredstev v kratkoročnih terjativah, ki jih pri izračunu hitrega koeficienta ne upoštevamo.

Preglednica 14: Hitri koeficient na dan 31. 12. izbranega leta

	2007	2008	2009	2010	2011
Denarna sredstva	554.123	111.366	1.029.743	1.491.243	107.408
Kratkoročne finančne naložbe	5.074.260	9.627.046	20.686.235	22.370.820	10.203.176
Kratkoročne obveznosti	55.632.238	74.257.324	83.425.189	78.998.932	92.641.737
Hitri koeficient	10,1 %	13,1 %	26,0 %	30,2 %	11,1 %

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: AJPES 2012č; GVIN 2012.

Kazalniki gospodarnosti

Na podlagi podatkov o gospodarnosti poslovanja, pridobljenih iz preglednice 15, lahko razberemo, kako učinkovito je bilo podjetje Energoplan, d.d., pri opravljanju svoje osnovne dejavnosti. Podjetje je v letih od 2007 do 2010 pri svoji osnovni dejavnosti poslovalo z dobičkom, saj so poslovni prihodki ves čas presegali poslovne odhodke. V letu 2011 pa je podjetje imelo za 12.416.000 EUR več poslovnih odhodkov kot poslovnih prihodkov, zato je koeficient gospodarnosti poslovanja znašal le 0,74. Edini rezultat poslovanja podjetja, manjši od 1, je bil torej v letu 2011, pred tem podjetje od leta 2007 do 2010 ni poslovalo z izgubo iz poslovanja.

Preglednica 15: Gospodarnost poslovanja

	2007	2008	2009	2010	2011
Poslovni prihodki	110.107.739	97.614.112	80.500.222	81.763.553	35.467.451
Poslovni odhodki	109.600.768	95.678.891	77.959.856	78.161.172	47.883.839
Gospodarnost poslovanja	100	1,02	1,03	1,05	0,74

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: AJPES 2012č; GVIN 2012.

Če primerjamo koeficient celotne gospodarnosti podjetja Energoplan, d.d., s koeficientom gospodarnosti poslovanja (tabela 16), lahko ugotovimo vpliv neposlovnih dejavnosti na gospodarnost podjetja. Na podlagi pridobljenih rezultatov lahko ugotovimo, da je največja sprememba med koeficientoma ravno v letu 2011. Koeficient celotne gospodarnosti podjetja v letu 2011 znaša 0,65, medtem ko koeficient gospodarnosti poslovanja podjetja v letu 2011 znaša 0,74. V letu 2011 je prišlo do visokega porasta finančnih odhodkov podjetja, ki so bili sicer visoki že v letu 2010, vendar so bili prihodki podjetja v tem letu še vedno zelo visoki. V letu 2011, ko so se prihodki podjetja močno zmanjšali, je bil vpliv visokih finančnih odhodkov na poslovanje podjetja velik.

Preglednica 16: Celotna gospodarnost

	2007	2008	2009	2010	2011
Prihodki	114.337.117	101.449.803	83.027.682	85.012.003	38.422.230
Odhodki	113.771.316	100.755.402	82.215.265	84.144.196	58.728.405
Celotna gospodarnost	1,00	1,01	1,01	1,01	0,65

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: AJPES 2012č; GVIN 2012.

Kazalniki dobičkonosnosti

Kot je razvidno iz preglednice 17, je bilo podjetje pri svojem poslovanju najuspešnejše v letih 2008 in 2009, vendar je bil kazalnik tudi v teh dveh letih zelo nizek, in sicer 1 %. Najbolj očitno je padec čiste dobičkonosnosti sredstev viden v letu 2011, ko je podjetje izkazovalo

izgubo v višini 8.964.000 EUR, zaradi česar je kazalnik čiste dobičkonosnosti sredstev negativen, -8,3 %. Povprečno stanje sredstev podjetja se je od leta 2007 do leta 2010 povečevalo. Podjetje je povečevalo predvsem naložbene nepremičnine ter dolgoročne finančne naložbe. Do leta 2009 je v skladu s povečanjem povprečnega stanja sredstev rasel tudi čisti dobiček podjetja. V letu 2010 pa se je povprečno stanje sredstev povečalo za 15.029.000 EUR, čisti dobiček pa se je zmanjšal (GVIN 2012).

Preglednica 17: Čista dobičkonosnost sredstev

	2007	2008	2009	2010	2011
Čisti dobiček	214.684	398.926	574.493	491.960	-8.964.309
Povprečno stanje sredstev	66.486.671,5	78.951.770,5	95.087.855	110.116.772,5	108.374.466
Čista dobičkonosnost sredstev	0,3 %	1,0 %	1,0 %	0,4 %	-8,3 %

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: AJPES 2012č; GVIN 2012.

Izračuni čiste dobičkonosnosti sredstev vseh podjetij v dejavnosti gradnja stanovanjskih in nestanovanjskih stavb prikazujejo, da so imela podjetja v tej panogi v letu 2007 v povprečju čisto dobičkonosnost sredstev v višini 2,1 %, v letu 2008 je ta odstotek padel na 1,3 %, v letu 2009 pa je bila čista dobičkonosnost sredstev dejavnosti gradnja stanovanjskih in nestanovanjskih stavb v povprečju negativna, in sicer -1,7 %. V letu 2010 je bil koeficient še nižji, in sicer -3,1 %, najnižji pa je bil v letu 2011, ko je znašal -5,1 %. Na podlagi teh podatkov lahko trdimo, da je podjetje Energoplan, d.d., pozitivno izstopalo iz povprečja, saj je imelo podjetje v letu 2009, ko se je pričela negativna čista dobičkonosnost sredstev sektorja, čisto dobičkonosnost sredstev v višini 0,6 %. V letu 2010 je sicer le-ta nekoliko padla, vendar je bila še vedno višja od povprečja. Z negativno dobičkonosnostjo sredstev je podjetje poslovalo šele v letu 2011, vendar je takrat znašala -8,3 %, kar je za -3,2 odstotne točke več od povprečja.

Preglednica 18: Čista dobičkonosnost sredstev dejavnosti gradnja stanovanjskih in nestanovanjskih stavb

	2007	2008	2009	2010	2011
Čisti dobiček	42.558.679	33.006.708	-46.426.244	-79.985.327	-105.749.467
Povprečno stanje sredstev	2.136.931.119	2.504.747.509	2.784.640.510	2.594.122.209	2.073.944.370
Čista dobičkonosnost sredstev	2,1 %	1,3 %	-1,7 %	-3,1 %	-5,1 %

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: GVIN 2012.

Podjetje Energoplan, d.d., je v obdobju od leta 2007 do 2011 najvišjo čisto dobičkonosnost kapitala doseglo v letu 2009, in sicer 5,3 %. Po pričakovanjih je bil najslabši rezultat čiste dobičkonosnosti kapitala v letu 2011, ko je imelo podjetje izgubo v višini 8.964.000 EUR in je bila čista dobičkonosnost kapitala enaka -261,7 %.

Preglednica 19: Čista dobičkonosnost kapitala

	2007	2008	2009	2010	2011
Čisti dobiček	214.684	398.926	574.493	491.960	-8.964.309
Povprečno stanje kapitala	7.832.224,5	7.712.251	10.802.313,5	14.121.483	3.425.195,5
Čista dobičkonosnost kapitala	2,7 %	5,2 %	5,3 %	3,5 %	-261,7 %

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: AJPES 2012č; GVIN 2012.

Na podlagi podatkov, prikazanih v preglednici 18, lahko trdimo, da je podjetje Energoplan, d.d., pozitivno izstopalo iz povprečja, saj je imelo podjetje v letu 2009, ko se je pričela negativna čista dobičkonosnost sredstev sektorja, čisto dobičkonosnost sredstev v višini 0,6 %. V letu 2010 je le-ta sicer nekoliko padla, vendar je bila še vedno višja od povprečja. Z negativno dobičkonosnostjo sredstev je podjetje poslovalo šele v letu 2011, vendar je takrat znašala -8,3 %, kar pa je za -3,2 % več od povprečja. Podobno kot pri čisti dobičkonosnosti sredstev je tudi pri čisti dobičkonosnosti kapitala podjetje Energoplan, d.d., izstopalo iz povprečja. V letu 2009, ko je bila povprečna dobičkonosnost kapitala sektorja negativna, je podjetje Energoplan, d.d., prikazovalo čisto dobičkonosnost kapitala v višini 5,3 %. V letu 2011 pa je bila čista dobičkonosnost kapitala podjetja Energoplan, d.d., v primerjavi s povprečjem sektorja precej nižja, in sicer za -217,5 odstotne točke.

Zgovoren je tudi podatek o povprečni čisti dobičkonosnosti kapitala podjetja Energoplan, d.d., v primerjavi s celotno dejavnostjo gradnja stanovanjskih in nestanovanjskih stavb, kljub temu da je podjetje Energoplan, d.d., v letih 2009 in 2010, ko je bila čista dobičkonosnost kapitala celotnega sektorja že negativna, izkazovalo pozitivno dobičkonosnost kapitala. Povprečna čista dobičkonosnost kapitala podjetja Energoplan, d.d., je v pregledanem obdobju nižja od povprečne čiste dobičkonosnosti kapitala sektorja. Povprečna dobičkonosnost kapitala celotnega sektorja je v obdobju od 2007 do 2011 znašala -12,3 %, medtem ko je povprečna dobičkonosnost kapitala Energoplan, d.d., znašala -49,0 %, kar je za 36,7 % nižje od odstotnih točk.

Preglednica 20: Čista dobičkonosnost kapitala dejavnosti gradnja stanovanjskih in nestanovanjskih stavb

	2007	2008	2009	2010	2011
Čisti dobiček	42.558.679	33.006.708	-46.426.244	-79.985.327	-105.749.467
Povprečno stanje sredstev	2.136.931.119	2.504.747.509	2.784.640.510	2.594.122.209	2.073.944.370
Povprečno stanje kapitala	346.150.696,5	353.744.339,5	351.606.939,5	305.843.331	243.027.275
Čista dobičkonosnost kapitala	12,3 %	9,3 %	-13,2 %	-26,2 %	-43,5 %
Povprečna čista dobičkonosnost kapitala					-12,3 %

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: GVIN 2012.

Čista dobičkonosnost prihodkov podjetja je v letu 2007 znašala 0,2 %, v letu 2008 0,4 %, najvišja pa je bila v letu 2009 z 0,7 %. V letu 2010 je čista dobičkonosnost prihodkov nekoliko padla, in sicer na 0,6 %, najbolj drastično znižanje čiste dobičkonosnosti prihodkov pa je bilo ponovno v letu 2011, ko je bila čista dobičkonosnost enaka –53,0 %.

Preglednica 21: Čista dobičkonosnost prihodkov

	2007	2008	2009	2010	2011
Čisti dobiček	214.684	398.926	574.493	491.960	–8.964.309
Prihodki	114.337.117	101.449.803	83.027.682	85.012.003	38.422.230
Čista dobičkonosnost prihodkov	0,2 %	0,4 %	0,7 %	0,6 %	–53,0 %

Legenda: absolutne številke so izražene v evrih.

Vir: AJPES 2012č; GVIN 2012.

4.2.4 Ugotovitve analize

Upravni odbor podjetja Energoplan, d.d., je marca 2012 sprejel sklep, da je družba insolventna. Po vloženi zahtevi za začetek postopka prisilne poravnave na Okrožnem sodišču v Ljubljani je bil v maju 2012 sprejet sklep o začetku postopka prisilne poravnave. Na podlagi analize poslovanja podjetja smo na podlagi računovodskih podatkov podjetja ter razkritih pojasnil računovodskih podatkov iz letnih poročil podjetja od leta 2007 do leta 2011 ugotavljali trende poslovanja podjetja in ugotavljali vzroke za slabo poslovanje.

Podjetje Energoplan, d.d., je od leta 2008 do leta 2010 močno povečevalo finančne naložbe, tako dolgoročne kot kratkoročne. Poleg povečevanja finančnih naložb je podjetje močno povečevalo tudi dolgoročne in kratkoročne finančne obveznosti. Podjetje novih naložb ni financiralo z lastnimi sredstvi, pridobljenimi iz poslovanja podjetja, temveč z dodatnimi posojili. S tem so slabili bilančno stabilnost podjetja ter se izpostavljali dodatnemu tveganju. Glede na razmere na trgu v letu 2010, ko se je vpliv finančno-gospodarske krize v dejavnosti podjetja že močno poznal, je bilo takšno ravnanje podjetja neobičajno. V letu 2008 je podjetje povečalo kratkoročne finančne naložbe iz naslova danih posojil za 9.212.000 EUR. Največji del kratkoročnih posojil je podjetje izdalo družbam v skupini in pridruženim družbam. Naložbe v obliki kratkoročnih posojil so bile dane za namen financiranja projektov, ki so jih družbe v skupini in pridružene družbe izvajale za podjetje Energoplan, d.d., torej so bile to strateške naložbe podjetja. V letu 2009 je podjetje še povečalo dolgoročne finančne naložbe v obliki posojil družbam v skupini in pridruženim družbam, in sicer je vrednost vseh naložb v deleže teh podjetij znašala 10.918.000 EUR. Kratkoročne finančne naložbe v obliki posojil so v letu 2009 skupno znašale 20.169.000 EUR. Poleg povečanja finančnih naložb so se tudi v letu 2009 povečale dolgoročne in kratkoročne obveznosti do bank. Trend se je nadaljeval tudi v letu 2010, ko je podjetje dolgoročne finančne naložbe v primerjavi s preteklim letom povečalo za 108,3 %. Finančne naložbe so ponovno predstavljali nakup delnic podjetij in

financiranje podjetij v skupini ter pridruženih podjetij. Prav tako se je podjetje v letu 2010 dodatno zadolžilo in povečalo dolgoročne obveznosti do bank za 103,5 %.

Podjetje Energoplan, d.d., je poslovalo tako, da je ustanovljalo nova podjetja tako na domačih kot tujih trgih ter preko teh podjetij vodilo določene projekte. Podjetjem v skupini in pridruženim podjetjem je izdajalo posojila, medtem ko so tudi sami najemali posojila pri bankah. S tem je podjetje slabilo finančno varnost podjetja, saj so povečevali svoje finančne obveznosti in hkrati prevzeli tveganje morebitnega nevrčila danih posojil. V podjetja v skupini in pridružena podjetja je podjetje Energoplan, d.d., vlagalo visoke zneske. V primeru poslabšanja poslovanja katerega izmed teh podjetij je bilo podjetje izpostavljeno ne le tveganju neizterljivosti danih posojil ter posledično nezmožnosti saniranja lastnih posojil do bank, temveč tudi tveganju poslabšanja lastnega poslovanja zaradi oslabitve naložb. V letu 2010 je podjetje, zaradi dvoma o izterljivosti vseh posojil, oslabilo in odpisalo del finančnih naložb, zaradi česar so se finančni odhodki povečali. Prav tako so se finančni odhodki podjetja v letu 2010 povečali zaradi dodatnega zadolževanja in drugih poslovnih obveznosti. V letu 2011 je podjetje znižalo dolgoročne in kratkoročne finančne naložbe, kar je bila predvsem posledica pripojitve družb. Ta pripojitev je na kapital podjetja vplivala negativno, saj se je kapital zaradi navzkrižnega lastništva in izločitve preteklih internih dobičkov močno zmanjšal. Podjetje je sicer v letu 2011 v primerjavi s preteklim letom povečalo čiste prihodke od prodaje proizvodov in storitev na tujem trgu za 50 %, vendar so se čisti prihodki od prodaje storitev na domačem trgu iz razmerij do pridruženih podjetij znižali za 42.490.000 EUR, in sicer s 47.425.000 EUR na 4.935.000 EUR, kar predstavlja znižanje za 89,59 odstotne točke. Podjetje Energoplan, d.d., je namreč poslovalo tako, da je ustvarjalo podjetja oz. kupovalo deleže v že obstoječih podjetjih, ki so se javljala na razpise za pridobitve določenih projektov na domačih in tujih trgih. Izbrano podjetje je nato najelo podjetje Energoplan, d.d., kot izvajalca projekta. Ker podjetja zaradi vpliva gospodarsko-finančne krize niso več pridobivala novih poslov, tudi podjetje Energoplan, d.d., ni pridobivalo novih prihodkov. Padec prihodkov bi podjetje lahko predvidelo, saj je bil za celotno gradbeništvo že od leta 2009 naprej opaziti trend nižanja investicij in novih projektov. Prav tako je bilo že v letu 2009 moč opaziti nižanje vrednosti gradbenih del na stanovanjskih in nestanovanjskih stavbah ter na inženirskih objektih. Na podlagi trendov poslovanja podjetja bi bilo prisilno poravnava podjetja mogoče napovedati. Upad aktivnosti v dejavnosti gradbeništvo je bil, kot smo opredelili v teoretičnem delu, zelo močan. Zmanjšanje aktivnosti v gradbeništvu je bilo še posebej opazno ravno pri izgradnji stanovanjskih in nestanovanjskih stavb. Število podjetij v gradbeništvu, ki so objavila stečaj, se je vsako leto večalo. Ta podjetja so za seboj pustila neporavnane obveznosti in posledično poslabšala likvidnost podjetij, ki so na trgu obstala, torej tudi podjetja Energoplan, d.d. Poleg splošnega gospodarskega stanja je bil pokazatelj slabšanja poslovanja podjetja tudi padec obsega poslovanja, merjen v prihodkih, ki se je od leta 2007 do leta 2011 postopno zmanjševal; v letu 2007 je znašal 101.108.000 EUR, medtem ko je v letu 2011 znašal le še 35.467.000 EUR. Zaradi znižanja obsega poslovanja in hkrati povišanja finančnih obveznosti bi lahko pričakovali, da bo imelo podjetje težave s saniranjem

teh obveznosti. Delež dolgov podjetja v financiranju skozi vsa leta, ki so bila predmet pregleda, je znatno višji od povprečja dejavnosti gradnja stanovanjskih in nestanovanjskih stavb. Dober pokazatelj morebitnih težav je tudi dejstvo, da je imelo podjetje od septembra 2011 naprej blokirane vse transakcijske račune (AJ PES 2012d). Blokada transakcijskih računov nam pove, da podjetje svojih obveznosti ne poravnava.

Vsi ti razlogi so vodili v insolventnost podjetja in posledično v prisilno poravnavo.

5 SKLEP

Vpliv gospodarsko-finančne krize na Slovenijo smo preučili na podlagi vpliva gospodarsko-finančne krize na bruto domači proizvod od leta 2007 do leta 2011 in na podlagi vpliva gospodarsko-finančne krize na poslovanje podjetij v obdobju od leta 2007 do leta 2011. Bruto domači proizvod v Sloveniji je v letih 2007 in 2008 rasel, nato pa v letu 2009 močno padel, kar za 7,8 %. Zmanjšanje bruto domačega proizvoda več zaporednih četrtletij je pomenilo, da se je Slovenija znašla v recesiji. V letu 2010 je bruto domači proizvod ponovno nekoliko zrastel, in sicer za 1,2 %, vendar je v letu 2011 ponovno padel za 0,2 %, tako da je Slovenijo v letu 2011 ponovno prizadela recesija.

Poslovanje podjetij se je v analiziranem obdobju močno spreminjalo. Ugotovili smo, da je od leta 2007 do leta 2011 število podjetij naraščalo, kljub temu da je vsako leto določeno število podjetij prenehalo s poslovanjem, bodisi zaradi stečaja, prisilne poravnave ali pa so se lastniki preprosto odločili prenehati s poslovanjem. Število delovno aktivnih prebivalcev Slovenije je od leta 2007 do leta 2008 nekoliko narastlo, nato pa vse do leta 2011 upadalo. Prav tako smo ugotovili, da je skupni prihodek podjetij v letu 2008 v primerjavi z letom 2007 močno narastel, nato pa vse do leta 2011 padal. Skupni prihodek podjetij v letu 2011 je bil celo nižji kot skupni prihodek podjetij v letu 2007. Med panogami, ki jih je gospodarsko-finančna kriza močno prizadela, je tudi gradbeništvo, ki predstavlja v Sloveniji tretjo največjo dejavnost po številu zaposlenih. Na podlagi pridobljenih podatkov lahko trdimo, da je imela globalna finančno-gospodarska kriza na Slovenijo močan negativni vpliv, ki se odraža na gospodarski rasti in na poslovanju celotnega gospodarstva. Po našem mnenju se bo ta negativni vpliv na slovensko gospodarstvo poznal tudi v prihodnjih letih.

Za doseg temeljnega cilja zaključne projektne naloge smo opravili analizo vpliva gospodarsko-finančne krize na poslovanje podjetja Energoplan, d.d. Analizirali smo računovodske izkaze podjetja v obdobju pred krizo, tj. leta 2007, in do konca leta 2011, tj. v času krize. Računovodske izkaze smo analizirali na podlagi navpične analize, vodoravne analize in analize s kazalniki. Na podlagi vseh treh analiz smo ugotovili naslednje. Podjetje je sredstva lastniško financiralo le v minimalnem obsegu, svoje poslovanje pa je skoraj v celoti financiralo s posojili. V vseh petih letih, ki so bila predmet analize, je podjetje svoje poslovanje financiralo s kratkoročnimi posojili. Kapital podjetja je sicer od leta 2007 pa vse do leta 2010 naraščal, vendar so hkrati naraščale tudi dolgoročne in kratkoročne obveznosti. Na podlagi vodoravne analize smo ugotovili, da se je do konca leta 2011 podjetju obseg obveznosti močno povečal, medtem ko se je obseg poslovanja močno zmanjšal. Pri analizi s kazalniki smo določene podatke primerjali s podatki povprečja panoge podjetja. Ugotovili smo, da tako visok koeficient kratkoročne finančne obveznosti, kot ga je imelo podjetje v analiziranem obdobju, ni značilen za celotno panogo. Torej je podjetje negativno izstopalo iz povprečja.

Menimo, da je eden izmed glavnih razlogov za trenutno stanje, v katerem se nahaja podjetje Energoplan, d.d., v preveliki zadolženosti podjetja in hkrati v preveliki izpostavljenosti zaradi finančnih naložb v obliki posojil. Podjetje je imelo vsako leto več naložb, za katere niso imeli lastnih sredstev, temveč so se zadolževali. Največji delež teh naložb so predstavljala dolgoročna in kratkoročna posojila družbam v skupini in pridruženim družbam. Ko je nastopila gospodarsko-finančna kriza in se je pridobivanje posojil močno zaostri, je podjetje, glede na to, da se je v veliki večini financiralo s kratkoročnimi viri, naletelo na nepremostljivo težavo. Likvidnih sredstev niso imeli, posojila so morali vračati, zaradi zaostrene politike bank, sploh glede financiranja novih projektov, pa niso mogli pridobiti novih. Vpliv gospodarsko-finančne krize se je močno poznal tudi pri podjetjih v skupini in pridruženih podjetjih, katerim je podjetje Energoplan, d.d., izdajalo posojila. Zaradi vplivov krize podjetja posojil niso več zmogla odplačevati.

Podjetje se bo moralo z bankami dogovoriti za spremenjeni način odplačevanja finančnih obveznosti ter nadaljevati z aktivnostmi izterjave. Podjetje ima še vedno visoko vrednost zalog, ki so namenjene za prodajo. V kolikor bi se podjetje dogovorilo za delni odpis finančnih obveznosti in delni odlog odplačevanja finančnih obveznosti, bi lahko denarna sredstva namenili financiranju osnovne dejavnosti podjetja in dokončanju že začetih projektov. S tem bi se podjetje lahko rešilo problema nelikvidnosti.

LITERATURA

- AJPES. 2012a. *Informacija o poslovanju gospodarskih družb v letu 2011*. Ljubljana: AJPES.
- AJPES. 2012b. *Objave sklepov in pisanj izdanih v postopkih zaradi insolventnosti*. [Http://www.ajpes.si/eObjave/default.asp?s=51](http://www.ajpes.si/eObjave/default.asp?s=51) (5. 10. 2012).
- AJPES. 2012c. *FI-PO – Finančni podatki. Pojasnila za gospodarske družbe*. [Http://www.ajpes.si/fipo/Pojasnila_za_gd.asp](http://www.ajpes.si/fipo/Pojasnila_za_gd.asp) (5. 10. 2012).
- AJPES. 2012č. *JOLP – Javna objava letnih poročil*. [Http://www.ajpes.si/jolp/](http://www.ajpes.si/jolp/) (5. 10. 2012).
- AJPES. 2012d. *Pravne osebe z dospelimi neporavnanimi obveznostmi nad 5 dni*. [Http://www.ajpes.si/Statistike/Statistike_placilnega_prometa/Neporavnane_obveznosti/Zadnje_porocilo?id=176](http://www.ajpes.si/Statistike/Statistike_placilnega_prometa/Neporavnane_obveznosti/Zadnje_porocilo?id=176) (5. 10. 2012).
- Europa. 2012. *Povzetki zakonodaje EU*. [Http://europa.eu/legislation_summaries/index_sl.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/index_sl.htm) (10. 10. 2012).
- GVIN. 2012. *Finančni podatki subjektov*. [Http://www.gvin.com/FinancniPodatki/Default.aspx?Stran=ProIsk](http://www.gvin.com/FinancniPodatki/Default.aspx?Stran=ProIsk) (5. 10. 2012).
- GZS. 2012a. *Vrh slovenskega gospodarstva*. [Http://vrhgospodarstva.gzs.si/slo/](http://vrhgospodarstva.gzs.si/slo/) (5. 10. 2012).
- GZS. 2012b. *Zbornica gradbeništva in industrije gradbenega materiala*. [Http://www.gzs.si/slo/panoge/zbornica_gradbenistva_in_industrije_gradbenega_materiala](http://www.gzs.si/slo/panoge/zbornica_gradbenistva_in_industrije_gradbenega_materiala) (5. 10. 2012).
- Hočevar, Marko, Aleksander Igličar in Maja Zaman Groff. 2004. *Osnove računovodstva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Hočevar, Marko, Maja Zaman Groff in Jorg Kristijan Petrovič, 2008. *Osnove računovodstva gospodarskega in javnega sektorja*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
- Igličar, Aleksander. 2009. *Računovodski izkazi in njihova analiza*. Ljubljana: Pravna fakulteta.
- Koletnik, Franc in Stanko Koželj. 2005. *Redni in posebni računovodski izkazi*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
- Ministrstvo za gospodarstvo Republike Slovenije. 2010. *Poročilo delovne skupine za pripravo ukrepov za sanacijo gradbeništva v Sloveniji*. [Http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/SOJ/Porocilo_delovne_skupine_ukrepi_za_gradbenistvo_110111.pdf](http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/SOJ/Porocilo_delovne_skupine_ukrepi_za_gradbenistvo_110111.pdf) (15. 11. 2012).
- Pučko, Danijel. 2004. *Analiza poslovanja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Ratajec, Petra. 2004. *Analiza okolja gradbene industrije v Evropi*. Ljubljana: ITEO svetovanje.
- Slapničar, Sergeja. B.1. *Analiza računovodskih izkazov s kazalci*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Služba Vlade RS za razvoj in evropske zadeve. 2012. *Zakonodaja in dokumenti*. [Http://www.svrez.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/publikacije/](http://www.svrez.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/publikacije/) (15. 11. 2012).
- SRS (*Slovenski računovodski standardi*). 2006. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
- SURS. 2012. *Ekonomsko področje*. [Http://www.stat.si/tema_ekonomsko.asp](http://www.stat.si/tema_ekonomsko.asp) (5. 10. 2012).
- Štiblar, Franjo. 2008. *Svetovna kriza in Slovenci*. Ljubljana: Založba ZRC.

UMAR. 2012. *Ekonomski izzivi 2012*. Ljubljana: UMAR. [Http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/izzivi/2012/EI-2012.pdf](http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/izzivi/2012/EI-2012.pdf) (12. 10. 2012).

PRILOGE

Priloga 1 Analiza bilance stanja podjetja Energoplan, d.d., v času

Priloga 2 Analiza poslovnega izida podjetja Energoplan, d.d., v času

Analiza bilance stanja podjetja Energoplan, d.d., v času

SREDSTVA	2008	2007	(+)/(-)	%	2009	2008	(+)/(-)	%	2010	2009	(+)/(-)	%	2011	2010	(+)/(-)	%
Dolgoročna sredstva	5.398	6.442	-1.044	-16,2	20.403	5.398	15.005	278	42.311	20.403	22.908	112,3	37.769	42.311	-4.542	-10,7
Opredmetena osnovna sredstva	3.217	3.419	-202	-5,9	3.160	3.217	-57	-1,8	2.490	3.160	-670	-21,2	3.094	2.490	604	24,3
Neopredmetena sredstva	14	25	-11	-44	5	14	-9	-64	3	5	-2	-40	1	3	-2	-66,7
Kratkoročna sredstva	74.664	67.385	7.279	10,8	84.801	74.664	10.137	13,6	68.215	84.801	-16.586	-19,6	65.955	68.215	-2.260	-3,3
Zaloge	27.089	13.025	14.064	108	36.653	27.089	9.564	35,3	23.313	36.653	-13.340	-36,4	19.425	23.313	-3.888	-16,7
Poslovne terjatve	37.837	48.731	-10.894	-22,4	26.433	37.837	-11.404	30,1	21.040	26.433	-5.393	-20,4	36.209	21.040	15.169	72,1
Kratkoročne finančne naložbe	9.627	5.074	4.553	89,7	20.686	9.627	11.059	115	22.371	20.686	1.685	8,1	10.203	22.371	-12.168	54,4
Denarna sredstva	111	554	-443	-80,1	1.030	111	919	828	1.491	1.030	461	44,8	107	1.491	-1.384	-92,8
Aktivne časovne razmejitev	2.836	1.178	1.658	141	2.073	2.836	-763	-27	2.430	2.073	357	17,2	68	2.430	-2.362	-1
Skupaj sredstva	82.899	75.005	7.894	10,5	107.277	82.899	24.378	29,4	112.956	107.277	5.679	5,3	103.793	112.956	-9.163	-8,1
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV																
Kapital	7.759	7.666	93	1,2	13.846	7.759	6.087	78,5	14.397	13.846	551	4,1	-7.547	14.397	-21.944	-152
Osnovni kapital	835	835	0		1.419	835	584	69,9	1.419	1.419	0		1.419	1.419	0	
Preneseni čisti poslovni izid	5.143	4.866	277	5,7	5.653	5.143	510	9,9	6.116	5.653	463	8,2	0	6.116	-6.116	-100
Čisti poslovni izid poslovnega leta	399	215	184	85,6	574	399	175	43,9	492	574	-82	-14,3	-8.964	492	-9.456	-1.922
Celotne obveznosti	74.257	61.954			90.547	74.257			93.495	90.547			105.480	93.495		
Dolgoročne obveznosti	0	6.322	-6.322	-100	7.122	0	7.122		14.496	7.122	7.374	103,5	12.838	14.496	-1.658	-11,4
- obveznosti do bank	0	6.322			7.100	0			12.702	7.100			10.909	12.702		
Kratkoročne obveznosti	74.257	55.632	18.625	33,5	83.425	74.257	10.168	13,7	78.999	83.425	-4.426	-5,3	92.642	78.999	13.643	17,3
- obveznosti do bank	34.738	10.751			43.798	34.738			43.196	43.798			63.651	43.196		
Skupaj obveznosti do virov sredstev	82.899	75.005	7.894	10,5	107.277	82.899	24.378	29,4	112.956	107.277	5.679	5,3	103.793	112.956	-9.163	-8,1

Legenda: absolutne številke so izražene v tisoč evrih

Vir: GVIN 2012.

Analiza poslovnega izida podjetja Energoplan, d.d., v času

	2008	2007	(+)/(-)	%	2009	2008	(+)/(-)	%	2010	2009	(+)/(-)	%	2011	2010	(+)/(-)	%
Čisti prihodki od prodaje	78.847	109.942	-31.095	-28	70.501	78.847	-8.346	-11	94.126	70.501	23.625	34	48.448	94.126	-45.678	-49
Povečanje/zmanjšanje zalog	18.225	-88	18.343	-20.844	9.638	18.225	-8.587	-47	-14.176	9.638	-23.814	-247	-13.475	-14.176	701	-5
Drugi poslovni prihodki	543	253	290	115	362	543	-181	-33	107	362	-255	-70	495	107	388	363
Kosmatni poslovni izid od prodaje	97.614	110.108	-12.494	11	80.500	97.614	-17.114	-17	81.764	80.500	1.264	2	35.467	81.764	-46.297	-57
Poslovni odhodki	95.679	109.601	-13.922	13	77.960	95.679	-17.719	-19	78.161	77.960	201	0	47.884	78.161	-30.277	-39
Poslovni izid iz poslovanja	1.935	507	1.428	282	2.540	1.935	605	31	3.602	2.540	1.062	42	-12.416	3.602	-16.018	-445
Finančni prihodki	2.763	3.281	-518	-16	2.233	2.763	-530	-19	3.208	2.233	975	44	2.402	3.208	-806	-25
Finančni odhodki	4.919	3.124	1.795	58	3.825	4.919	-1.094	-22	5.873	3.825	2.048	54	10.322	5.873	4.449	76
Drugi prihodki	1.072	948	124	13	294	1.072	-778	-73	40	294	-254	-86	552	40	512	1.280
Drugi odhodki	157	1.046	-889	-85	431	157	274	175	110	431	-321	-75	522	110	412	375
Celotni poslovni izid	694	566	128	23	812	694	118	17	868	812	56	7	-20.306	868	-21.174	-2.439
Davki iz dobička (25%)	295	351	-56	-16	238	295	-57	-19	376	238	138	58	67	376	-309	-82

Legenda: absolutne številke so izražene v tisoč evrih

Vir: GVIN 2012.

